

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Umeå universitet

Yrkesexamen: Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1- 3

Beskrivning

1. Övergripande organisation kring grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3

Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3 har sin tillhörighet vid Lärarhögskolan (LH), Umeå universitet (Umu). LH är placerad direkt under rektor vid lärosätet, med uppdraget att samordna, utveckla och kvalitetssäkra lärarutbildning och utbildningsvetenskap vid Umu. LH leds av en styrelse där föreståndaren för LH är ordförande. Styrelsen har det övergripande ansvaret för utbildningens uppläggning och organisation, inklusive uppföljning, kvalitetsarbete och samverkan. I styrelsen ingår dekan/prodekan från tre av fyra fakulteter (undantag medicinsk fakultet), lärar- och studentrepresentanter, externa samverkansparter och biträdande föreståndare. Operativt ansvarig för verksamheten och dess kvalitetsarbete är LH:s föreståndare. Till stöd har föreståndaren en ledningsgrupp där två biträdande föreståndare samt LH:s kanslichef ingår samt ett kansli med handläggare inom utbildning och forskning, ekonomiadministration, studie- och yrkesvägledning samt VFU-administration. Som ett led i LH:s kvalitetsarbete har fem programråd och ett lärarutbildningsråd inrättats. De fem programrådets arbete utgör grunden för kvalitetsarbetet och är beredande organ för de program som ligger under LH:s ansvarsområde. Grundlärarrådet samordnar, med stöd av utbildningsledning vid Lärarhögskolans kansli, samtliga tre grundlärarprogram. I rådet ingår sex lärarrepresentanter vilka samtliga är utsedda av fakulteterna. Övriga ledamöter består av en representant från skolhuvudmännen i regionen samt två studeranderepresentanter. Vid behov kan såväl externa som interna ledamöter adjungeras. Inom rådet väljs en av lärarrepresentanterna till rådsordförande.

I samtliga programråds uppgifter ingår att granska och analysera samordning, kontinuitet och progression av programmens hela innehåll och att ta initiativ till utveckling och förbättring av rådets ingående program. Förslag på förändringar inom grundlärarprogrammen uppkommer som regel utifrån de kurs-, mitt- eller programutvärderingar samt programanalyser som grundlärarrådet regelbundet genomför men även via propåer från LH:s styrelse eller från samverkande parter. Programråden utgör ett stöd till LH:s ledning genom att lämna förslag på utveckling av programmet. De fungerar också som remissinstans vid beredning av beslut om utbildningsuppdrag.

Lärarutbildningsrådet är dels ett forum för informations- och erfarenhetsutbyte mellan de olika lärarprogrammen, dels ett beredande organ för LH:s föreståndare och styrelse gällande övergripande programgemensamma utbildningsfrågor inom LH:s ansvarsområde. I lärarutbildningsrådet ingår ordförande, samtliga fem programrådsordföranden, en biträdande föreståndare, en utbildningsledare, samt två studeranderepresentanter.

Centrala medverkande institutioner i programmet är: Institutionen för naturvetenskapernas- och matematikens didaktik, Institutionen för språkstudier, Pedagogiska institutionen och Institutionen för idé- och samhällsstudier. Institutionen för naturvetenskapernas- och matematikens didaktik har kursansvar för den första introducerande kursen, examensarbetet, stora delar av VFU:n (i samverkan med Språkstudier) och den avslutande sammanbindande kursen.

2. Utbildningens upplägg och inriktning

Umu antar årligen 60 studenter till grundlärarprogrammet med inriktning mot F-3. Programmet är fyraårigt och startade 2011. Utbildningen genomförs i enlighet med examensordningen och Umu:s handläggningsordningar för utbildningsplaner och kursplaner. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier består av 165 hp. Tyngdpunkten läggs här på svenska och matematik (30 hp vardera). Därutöver ingår engelska (15 hp) samt kurser i samhällsorientering eller naturorientering och teknik (15 hp vardera). I ämnesområdet ingår även ett självständigt arbete, examensarbete, om 30 hp som utarbetas med relevans för grundlärare i F-3. Syftet med arbetet är att studenten förbereds i att bidra till utveckling av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrket.

Programmet inleds med en termin utbildningsvetenskapliga kärnkurser (frånsett VFU 1,5 hp). Här introduceras läraruppdraget med fokus på lärande- och utvecklingsteorier, didaktik, ledarskap i olika lärmiljöer, jämställdhet samt etik och värdegrundsrelaterade aspekter i yrkesutövningen. Därtill läggs grund för ett forskande förhållningssätt i kursen *Kunskap, vetenskap och forskningsmetodik*. Under kommande terminer befästs innehållet och ges ett tydligt verksamhetsperspektiv i de ämnes- och ämnesdidaktiska studiekurserna. Erhållna kunskaper, färdigheter och förmågor prövas sedan i VFU-kurserna när studenterna först med stöd och sedan självständigt planerar, genomför och utvärderar undervisning i grundskolan.

Som framgår av tabell 1 nedan ingår studier i utbildningsvetenskaplig kärna under alla år (utom under år 3) med en tydlig progression. Under programmets avslutande kurs *Profession och vetenskap för F-3* som hör till utbildningsvetenskaplig kärna, sammanbinds och syntetiseras utbildningen, vilket bland annat utmynnar i att varje student formulerar ett pedagogiskt ställningstagande där kunskaper, erfarenheter och insikter av betydelse för den kommande yrkesutövningen formuleras. Studenterna inom programmet ska genomföra samtliga kurser med minst godkänt resultat för att uppnå examensfordringarna, vilket säkerställer att de når bred kunskap och förståelse inom examensinriktningens områden. Programmets kurser bidrar till att studenterna succesivt utvecklar kunskap och förmåga att självständigt arbeta som grundlärare i förskoleklass och åk 1-3, som framgår av programmatrisen i tabell 1 nedan. I matrisen följer de förväntade studieresultat (FSR) premissen att dessa ska grundläggas, befästas och fördjupas. På *grundläggande* nivå (1) ges studenterna en introduktion till målet eller delar av det och en första inledning av kunskap, färdighet och förmåga. Efterföljande kurser *befäster* tidigare nivåns kunskaper, färdigheter och förmågor (2). Här bearbetas exempelvis teorier och metoder för att vidare stärka studenternas kunskaper. Slutligen *fördjupas* målet (3) med ytterligare bearbetning vilket ger förtrogenhet inför kommande yrkesutövning. Denna del sammanfaller ofta med kurser senare i utbildningen. Ett exempel är det självständiga arbetet, examensarbetet, liksom i den tidigare nämnda kursen *Profession och vetenskap för F-3*, där kunskaper som inhämtats från hela studietiden nyttjas.

Av tabell 1 ”Programstruktur” framgår hur de av UKÄ utvalda nationella examensmålen svarar mot programmets innehåll:

Tabell 1: Programstruktur och nationella examensmål 2017

Grundlärarprogrammet med inriktning mot förskoleklass och åk 1-3, 240 hp - programstruktur ht 17		Kunskap och förståelse		Färdighet och förmåga			Värderingsförmåga och förhållningssätt
		visa sådana ämneskunskaper, inbegripet insikt i aktuellt forsknings och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen	visa kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen	visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet	visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutbildningen i övrigt	visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling	visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälls- och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling
År 1	Grundlärare som profession (UVK), 6 hp	1	1	1	1	1	
	Att vara grundlärare (VFU), 1,5 hp	1		1		1	
	Lärande och undervisning (UVK), 7,5 hp		1		1	1	1
	Kunskap, vetenskap och forskningsmetodik (UVK), 7,5 hp	1	1	1,2	1,2	1,2	1
	Etik, demokrati och den heterogena lärandemiljön (UVK), 7,5 hp				1,2		1,2
	Svenska för F-3, kurs 1, 15 hp	1	1	1	1	1	
	Engelska för F-3, kurs 1, 7,5 hp	1	1			1	
År 2	Matematik 1 för förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, 7,5 hp	1	1	1,2	1	1,2	
	Matematik 2 för förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, 7,5 hp	1,2			1		
	Matematik 3 för förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, 7,5 hp	2	2	2	2,3	2,3	
	Engelska för F-3, kurs 2, 7,5 hp	2				2	2
	Svenska för F-3, kurs 2, 7,5 hp	2			2	2	2
	Utbildningsvetenskap, undervisning och lärande för grundskolan (UVK), 8 hp	2	2	2	2	2	
	Bedömning för och av lärande i grundskolan (UVK), 11 hp	1	2	1,2		2	3
År 3	Att undervisa i F-3 (VFU), 6 hp		2	2	2	2	
	Specialpedagogik för grundskolan (UVK), 5 hp	1		2,3	2,3	2,3	2,3
	Specialpedagogik med fokus på svenska och matematik för F3, 15 hp	2		2,3	2,3	2,3	2,3
	Svenska för F-3, kurs 3, 7,5 hp	3		2,3	3	2,3	2,3
	Matematik 4 för förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, 7,5 hp	3	1		3	2,3	
	Naturorientering och teknik för förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, 15 hp	1,2		2,3	2	3	2,3
År 4	Samhällsorientering, F-3, 15 hp	1,2		2	3	2	2,3
	Läraryrkets dimensioner för förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3 (VFU), 22,5 hp	3			3	3	
	Examensarbete för grundlärarexamen med inriktning mot förskoleklass och grundskolans år 1-3, 30 hp	3	3	3			
	Examensarbete för grundlärarexamen med inriktning mot förskoleklass och grundskolans år 1-3	3	3	3			
Profession och vetenskap för F-3 (UVK), 7,5 hp	3	3	3				

UVK – gulmarkerat
VFU – grönmarkerat

2. Befästade av kunskaper, färdigheter och förmågor gällande examensmålet
3. Fördjupade av kunskaper, färdigheter och förmågor gällande examensmålet

1. Grundläggande av kunskaper, färdigheter och förmågor gällande examensmålet

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

1. Lärarresurs inom utbildningen

Sammansättningen av lärare bedöms vara adekvat gällande vetenskaplig, konstnärlig, pedagogisk och professionsrelaterad kompetens. Lärosätets strategi är att använda lärare med specifik vetenskaplig och professionsbaserad kompetens för varje undervisningsområde där det är ändamålsenligt och möjligt. Särskilt kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, som är tvärvetenskapliga, kräver kompetenser från flera olika områden. Varje kurs hålls ihop av en kursansvarig institution och där kursansvarig lärare leder lärlärolagets arbete och håller möten inför planering, genomförande och uppföljning som stöd för samordning och progression såväl inom kursen som i relation till andra kurser i programmet. Denna struktur ger stabilitet till såväl enstaka kurser som programmet som helhet.

Av samtliga 45 lärare som är involverade i grundlärarprogrammet med inriktning mot F-3 är 36 disputerade. Av de disputerade är 5 professorer. Dessutom medverkar 2 doktorander, varav en är grundlärare. Av samtliga undervisande lärare har 30 lärarutbildning med yrkesbakgrund från skola eller förskola, varav 15 mot grundskolans tidigare år. Utöver detta medverkar flera adjungerade grundlärare kontinuerligt i seminarier samt i olika case och diskussionsforum inom programmet. Dessa finns dock inte angivna med procentsats i tabellen. Undervisningspass med expertkompetens via forskare och gästlärare tillkommer. Samtliga lärare inom programmet är tillsvidareanställda förutom 3 som har tidsbestämda anställningar och 2 som har doktorandanställningar. Ämnesområdets tvärvetenskapliga natur kräver lärare från olika ämnen och discipliner vilket också är fallet i utbildningen. Lärosätet bedömer sammantaget att specifika ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaper täcks in väl och att andelen disputerade lärare generellt är hög.

En universitetsadjunkt i svenska har tidsbegränsad anställning med ganska stor undervisningstid inom programmet. Under 2018 rekryteras två tillsvidareanställda för att komma till rätta med denna situation och säkra miljöns stabilitet på sikt. Det rör sig om en professor i pedagogiskt arbete med inriktning på språk och skolnärforskning samt en lektor i svenska med didaktisk inriktning. Den andra adjunkten som undervisar i svenska har ett kombinerat forsknings- och utvecklingsuppdrag (se Utbildningsmiljö), som innebär att hon är verksam till viss del vid lärosätet och till viss del i skolverksamheten.

Som en del i en långsiktig satsning från Lärarhögskolan, i dialog med medverkande institutioner, tillsätts också hösten 2018 två doktorander med inriktning mot grundskolans tidigare år inom ramen för LH:s [forskarskola för det utbildningsvetenskapliga området](#): en i pedagogiskt arbete med inriktning mot språkdidaktik och en i pedagogiskt arbete med inriktning mot matematik/naturvetenskap. Som framgår av tabell 2 under utbildningsmiljö rekryteras dessutom under 2018 ett forskningslektorat mot tidiga skolår i matematik med 50 % forskning, ett lektorat med 50 % forskning i nv-didaktik/teknik mot tidiga skolår samt en forskningsledare med 50 % forskning i litteraturredidaktik, den senare bland annat med anledning av en framtida pensionsavgång.

2. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling samt pedagogisk skicklighet

Umu:s kvalitetssystem fastslår att lärosätet ska säkerställa att berörd personal har de kvalifikationer och den kompetens som krävs för den aktuella utbildningsverksamheten. För att säkerställa långsiktighet och kontinuitet görs en översyn av lärarkapacitet och lärarkompetens inklusive pensionsavgångar och framtida rekryteringsbehov årligen på institutionsnivå och kompetensförsörjningsplaner lämnas därefter till respektive fakultet för fastställande. LH:s ledning genomför systematiskt, minst en gång/år, dialoger med berörda institutioner utifrån inlämnade kompetensförsörjningsplaner för att säkerställa att antalet lärare och deras sammanlagda kompetens svarar mot utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt, se Uppföljning, åtgärder och återkoppling. Dialogerna ligger också till grund för långsiktiga och strategiska kompetens- och forskningssatsningar från Lärarhögskolan för att säkerställa forskningsmiljö och behov av vetenskaplig kompetens i relation till grundutbildningens behov, se Utbildningsmiljö.

Kompetensutvecklingsmöjligheterna vid Umu ger alla lektorer 20 % och alla adjunkter 10 % kompetensutvecklingstid i sina tjänster. Strategiska planer upprättas på institutionsnivå för lärares såväl pedagogiska som vetenskapliga kompetensutveckling. Årligen sker medarbetarsamtal där lärarnas vetenskapliga och pedagogiska kompetensutveckling planeras, diskuteras och utvärderas i relation till institutionernas uppdrag samt de kriterier som har upprättats för vetenskaplig (exempelvis docent) och pedagogisk meritering vid lärosätet. Kompetensutvecklingsplanerna följs upp minst en gång per år (vid vissa institutioner två).

För att bli tillsvidareanställd som universitetslärare vid Umu krävs uppvisad pedagogisk skicklighet erhållen genom undervisning på högskolenivå, högskolepedagogiska kurser och/eller motsvarande. Kriterierna för pedagogisk skicklighet har utarbetats i enlighet med SUHF:s rekommendationer. Samtliga lärare vid Umu uppmanas att genomföra utbildningar via enheten Universitetspedagogik och lärandestöd som erbjuder ett brett utbud med fokus på högskolepedagogik och dess tillämpning. Exempelvis innehåller detta utbud kursen Handledning och examination av VFU, vilken är utvecklad i samarbete med LH, och som de universitetslärare som genomför VFU-besök starkt rekommenderas att genomgå. Umeå universitet erbjuder också en handledarutbildning för verksamma lärare i skolan i en omfattning om 7,5 hp. Kurserna bidrar tillsammans med övriga inslag som beskrivs i detta avsnitt till att säkerställa att lärarstuderande har tillgång till lärare och handledare med adekvat kompetens vid verksamhetsförlagd utbildning. För ytterligare förutsättningar för utveckling av lärares vetenskapliga och professionella kompetens, se Utbildningsmiljö.

Lärares pedagogiska meritering bedöms och belönas systematiskt via Umu:s pedagogiska meriteringsmodell från 2013 (med revidering 2016-07-01). Modellen har två nivåer: meriterad och excellent lärare. För varje nivå finns upprättade kriterier för pedagogisk skicklighet som sökande måste uppfylla. Beslut om utnämning fattas av respektive fakultet efter förslag från en nämnd för högskolepedagogisk meritering, med representanter från varje fakultet. Av de lärare som undervisar inom grundlärarprogrammet med inriktning mot F-3 är 1 excellenta och 2 meriterade.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Vid Umu finns en betydande utbildningsvetenskaplig forskningsmiljö med ett flertal pågående professionsinriktade forskningsprojekt av både indirekt och direkt relevans för grundskolans årskurser F-3. Miljön är tvärvetenskaplig med ett flertal fakultets- och institutionsövergripande seminariemiljöer av direkt betydelse för utbildningen och präglas av stark internationalisering. Utbildningen äger rum i en samlad campusmiljö där stora satsningar gjorts det senaste året på kreativa undervisnings- och studiemiljöer av betydelse för lärarutbildningen. LH genomför i dialog med fakulteter och institutioner regelbundet och systematiskt forskningssatsningar för att stärka utbildningarnas forskningsanknytning. Sammantaget präglas miljön av kreativitet och förutsättningar för utveckling.

Nedan följer en redogörelse av de miljöer, forsknings- och FoU-projekt samt kompetensutvecklingsprojekt som ger vetenskapligt, konstnärligt och professionsinriktat stöd till utbildningsmiljön för studenter inom grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i årskurserna F-3 vid Umeå universitet. Ett flertal av utbildningens lärare har koppling till något eller några av dessa miljöer och/eller projekt. Därefter beskrivs sambandet mellan utbildning och forskning. Avslutningsvis redovisas förutsättningar för främjande av vetenskaplig, professionsinriktad och konstnärlig kompetens för lärare.

1) Vetenskaplig, konstnärlig och professionsinriktad miljö

Forskning inom läs och skriv - LITUM

LITUM (Literacyforskning med utbildningsvetenskaplig inriktning) är en forskningsmiljö som koordineras av Institutionen för språkstudier, men inkluderar ett flertal forskare och doktorander från andra institutioner. Forskningen behandlar två huvudområden: att läsa och skriva på flera språk samt att läsa och skriva i utbildning och på fritiden.

Som exempel på ett för utbildningen relevant pågående forskningsprojekt kan bland annat nämnas *Språkstimulerande gränsöverskridande arenor* som tar sin utgångspunkt i språk-, kunskaps- och identitetsutvecklande processer i förskoleklass, fritidshem och skola. I projektet arbetar forskare och lärare från alla skolverksamheter för att skapa flerstämmiga, flerspråkiga miljöer. Ett annat för utbildningen viktigt pågående projekt behandlar skrivande i de tidiga åren, diskurser om skrivande bland lärare och i läroplaner. Flera projekt inom miljön bedrivs på liknande vis i nära samarbete med skola och skolhuvudmän. Här kan bl a nämnas ett FoU-projekt om skrivdiskurser i åk 1-3, 4-5 samt 7-9 och två forskningsprojekt i nära samarbete med sameskolan. Projektet *Literacy in Sapmi* tar avstamp i frågor om flerspråkighet och undersöker skrivande på tre olika språk hos barn och ungdomar i åldern 9-18 år. Projektet involverar även studenter som kunnat arbeta med det insamlade materialet.

Forskning om undervisning och lärande i matematik – UFM

Vid UmU finns en nationellt och internationellt erkänd forskningsmiljö inom matematikdidaktik, Umeå Forskningscentrum för Matematikdidaktik (UFM). Det bedrivs flera projekt av relevans för årskurserna F-3. Ett exempel och som också ger stöd för såväl den vetenskapliga som den konstnärliga utbildningsmiljön, är *Matematik och estetik*. Projektet undersöker vilken roll estetiken spelar i barns och ungas utveckling av matematisk förmåga. Andra pågående projekt av relevans för dessa skolår

handlar t ex om sambandet mellan olika typer av argumentation och elevers förståelse av matematiska förklaringar, barns tidsanvändning i matematik och barns motivation i matematik.

Forskning om de naturorienterade ämnena – UMSEER

Inom forskningsmiljön Umeå Science Education Research (UmSER) arbetar forskare från flera institutioner med forskning om undervisning och lärande inom naturvetenskap. Forskningen gäller både elever och lärare och innefattar hela vägen från förskola till universitet. Forskningen är praxisnära och har en potentiellt hög angelägenhetsgrad för lärare i skola och på universitet. Som exempel på projekt som även är intressanta för grundskolans verksamhet kan nämnas *Broar till naturvetenskap – från förskola till skola* samt ett projekt som undersöker barns estetiska upplevelser och meningsskapande processer i undervisning i utemiljö.

Forskning om de samhällsorienterade ämnens didaktik – UMSOD

Lärarhögskolan initierade år 2016 en långsiktigt särskild satsning på de samhällsorienterade ämnens didaktik i samarbete med flera olika institutioner. Miljön är under stark uppbyggnad. Redan idag pågår ett projekt som behandlar ämnesdidaktiska frågor för unga elever och det nya projekt som är relevanta för dessa skolår är under planering.

Forskning om estetiska lärprocesser

Lärarhögskolan stöttar kontinuerligt den estetiska forskningsmiljön (bild, musik, slöjd) genom satsningar på forskningslektorat, konstnärliga lektorat och doktorandanställningar. Ett konstnärligt projekt av relevans för utbildningen är *medverkandekonst* som använder sig av sociala medier och digitala verktyg som metod för skapandet. Utgångspunkten är deltagande på lika villkor - utifrån allas olika förutsättningar oavsett ålder. Under 2018 är ett forskningslektorat med inriktning mot tidiga skolår under tillsättning.

Idrottspedagogik

Ett antal forskare vid Umeå universitet bedriver idrottspedagogiska forskningsprojekt. Av dessa är flera inriktade på de yngre barnens idrottsutövning och även det juridiska ramverket kring denna. Exempelvis utreder projektet *Den goda barnidrotten* uppfattningar bland idrottsledare och idrottsstudenter om vad bra idrott för barn kan vara medan projektet *Anpassning av idrott till barn och unga* lyfter frågor om visionens realiserande i praktiken. Andra projekt studerar barns motivation inom hälsa och idrott.

Forskning och utveckling av den fysiska utbildningsmiljön - Rum för lärande/lärarytelse

Detta pågående FoU-projekt har som mål att öka studenternas och utbildarnas kunskaper och medvetenhet om det fysiska och digitala rummets betydelse för undervisning och lärande, och att ge dem kompetens att omsätta dessa kunskaper i arbetet på universitetet och/eller i det kommande arbetet i förskolan/fritidshemmet/skolan. I centrum för projektet står utveckling av undervisningen för ett mer studentaktivt förhållningssätt till kursinnehåll. Projektet involverar förskollärostudenterna men är lika relevant för alla lärarstudenter oavsett inriktning. I förlängningen ska projektet leda till en uppbyggnad av mer varaktiga insatser för kompetenshjälp inom detta område, samt ge förutsättningar till adekvat utformade och utrustade lokaler.

2. Nära samband mellan forskning och utbildning

Sambandet mellan forskning utbildning beskrivs genom fyra infallsvinklar som är det som kännetecknar stark forskningsanknytning av utbildning på grund- och avancerad nivå inom grundläroprogrammet med inriktning mot F-3.

I) Lärarna är forskningsaktiva och har ett vetenskapligt förhållningssätt som förmedlas med adekvata pedagogiska metoder. Lärare som forskar inom ovan beskrivna forskningsmiljöer undervisar inom programmet, vilket säkrar koppling till aktuell forskning för relevanta områden i inriktningen.

II) Studenterna involveras i pågående forskning. Detta innebär att studenterna får i såväl teoretiska som praktiska sammanhang kännedom om pågående forskning och att det finns möjlighet att vara delaktig i denna under utbildningen. Professorer, docenter, lektorer och doktorander berättar om sin forskning i programmet. Lärares vetenskapliga publikationer utgör kurslitteratur i utbildningen. Studentgrupper bjuds också in till disputationer, seminarier, gästföreläsningar och pågående konferenser, när innehållet passar deras pågående studier. Vissa av dessa forskningsområden schemaläggs, vilket sker exempelvis inom LITUM. Vid ett forskningsseminarium som diskuterade resultat från en interventionsstudie kring genrepedagogik deltog studenter från grund- och förskolläraprogrammet. Ett annat exempel är professor Gunther Kress besök, med ett fokus på Multimodal teoribildning, där studenter i grundlärarprogrammet deltog vid en föreläsning tillsammans med seniora forskare. Motsvarande sker inom RECEUM och inom den matematikdidaktiska forskningsmiljön. Forskningsgruppen kring LITUM anlitar ibland också studenter för transkribering av pågående empirisk data. Studenterna får i samband med detta också delta i diskussioner av forskningsdesign, dataproduktion och analysförfarande. Vid Institutionen för naturvetenskapernas och matematikens didaktik uppmanas de studerande att skriva sitt examensarbete i anslutning till pågående forskningsprojekt och det förekommer att studenter har publicerat sitt examensarbete i publikationer från forskningssamarbeten.

III) Utbildningens innehåll är förankrad i vetenskapliga metoder och i uppdaterade forskningsresultat. Det innebär att kurser utgår från aktuell forskning, tillgänglig evidens och (bästa) beprövad(e) erfarenhet och återspeglas bland annat i föreläsningssinnehåll, undervisningsmaterial och litteraturlistor. Samtliga kursplaner granskas av vetenskapligt meriterad personal i beredande organ på institutionsnivå och av Lärarhögskolan innan fastställande, vilket säkerställer att utbildningen är förankrad i vetenskapliga metoder och aktuell forskning.

IV) Undervisningen bygger på läraktiviteter som bidrar till att studenterna utvecklar förmåga att förstå, värdera och använda processer genom vilka vetenskapligt baserad kunskap uppstår och ständigt omprövas (forskningsprocessen). Detta gör det möjligt för studenterna att förvärva kunskap, färdighet och förmåga att problematisera teoretiska och empiriska iakttagelser, analysera, kritiskt värdera och implementera ny kunskap i sin framtida yrkesutövning. För exempel på hur denna fjärde aspekt genomsyrar programmet med gradvis ökad svårighet från första introducerande kurs *Grundlärare som profession*, den inledande VFU-kursen med en första observerande studie till examensarbetet och slutligen till utbildningens avslutande kurs *Profession och vetenskap*, se särskilt mål 2 och 3. Säkerställande av denna aspekt sker genom systematiska uppföljningar där forskningsanknytning ingår, se Uppföljning, åtgärder och återkoppling.

Ett tydligt exempel forskningsanknuten utbildning som kombinerar samtliga kriterier I-IV är första terminens UVK-kurs *Etik, demokrati och den heterogena lärandemiljön*. Flera av kursens lärare bedriver forskning inom för kursen relevanta områden vilket innebär att de i hög grad intar ett forskande förhållningssätt till det material som de undervisar om. Detta har betydelse för studenternas möjligheter att utveckla egna forskande förhållningssätt. När undervisningen behandlar uppdraget att förmedla en värdegrund får studenterna ta del av forskningsresultat och själva frivilligt delta i en undersökning av det slag som ligger till grund för dessa resultat. Utfallet av den frivilliga undersökningen sätts i relation till internationell/nationell forskning (bl.a. utförd av de undervisande lärarna) och bildar underlag för fortsatt diskussion. Studenternas svar bidrar till lärarnas fortsatta forskning. Detta förklaras för studenterna som också får möjlighet att reflektera över processen. Ett viktigt metareflekterande inslag introduceras alltså tidigt i programmet.

3. Förutsättningar för utveckling av vetenskaplig, professionsinriktad och konstnärlig kompetens

Förutsättningar för utveckling av vetenskaplig och professionsinriktad samt konstnärlig kompetens skapas dels via det systematiska arbetet med kompetensförsörjnings- och kompetensuppföljningsplaner på institutionsnivå, se Personal, dels genom olika strategiska satsningar på universitets- fakultets- och institutionsnivå. Lärarhögskolan avsätter, utifrån uppföljningar och i dialog med fakulteter och institutioner, resurser för utbildningsvetenskaplig forskning för att kontinuerligt stärka forskningsmiljöer i relation till grundutbildningens behov och ge lärare förutsättningar att stärka sin vetenskapliga kompetens. I tabell 2 nedan beskrivs de olika satsningarna, dess systematik samt hur dessa inverkar på det aktuella programmet:

Tabell 2. Forsknings-satsningar Lärarhögskolan i dialog med fakulteter och institutioner

Forsknings-satsning LH	Av relevans för grundläroprogrammet med inriktning mot F-3
Riktade forsknings-satsningar (samfinansieras med fakulteter/institutioner)	Vart tredje år för att stärka utbildningens forskningsbas. Av relevans för den aktuella utbildningen är: <ul style="list-style-type: none"> • 2014-2017: forskning 60% i språkdidaktiskt lektorat i svenska, forskningsledare 50% inom NV-didaktik, forskning 60% i lektorat pedagogik (UVK), • 2018-2021: forskning 50% i lektorat mot yngre barn i matematik, forskningslektorat med forskning 50% i estetiska ämnen tidiga skolår, professor med forskning 50% i pedagogiskt arbete med inriktning mot språk och skolnära forskning, forskning 40% lektorat i svenska med didaktisk inriktning, forskningsledare med forskning 50% i litteraturredidaktik, ett lektorat i nv-didaktik/teknik mot yngre barn med 50% forskning, postdoktor i pedagogik UVK.
Forsknings-satsning	Engångssatsning efter en extern evaluering som en fortsättning på den stora utbildningsvetenskapliga forsknings-satsning om 150 miljoner kronor som gjordes av universitetsstyrelsen för perioden 2009-2016. Av relevans för den aktuella utbildningen är: <ul style="list-style-type: none"> • 2016-2020, forskning 50% i lektorat läs- och skriv för tidiga åldrar, forskningsledare 20% literacy, en post doc yngre barns literacy, forskning 50% i två lektorat i matematikdidaktik mot grundskolan, forskningsledare SO-ämnenas didaktik, tre post doc SO-ämnenas didaktik.
Forskarutbildning	Vart annat år utlyses ett tjugotal halvfinansierade doktorandutrymmen inom Lärarhögskolans forskarskola inom det utbildningsvetenskapliga området. Den andra hälften finansieras av fakulteter, institutioner och skolhuvudmän. Inför 2018 har dock ett antal satsningar på helfinansierade doktorandutrymmen genomförts för att stärka lärarkompetensen på sikt inom grundutbildningens behov. Av relevans för den aktuella utbildningen är: <ul style="list-style-type: none"> • 2018: En doktorand i språkdidaktik med inriktning mot fritidshem, grundskola F-3 och 4-6, En doktorand i pedagogiskt arbete mot ma/nv för fritidshem, grundskola F-3 och 4-6,
Sökbar meritbaserad resurs	Varje år utlyses en meritbaserad utbildningsvetenskaplig forskningsresurs (16 utrymmen) som kan sökas av enskilda forskare med en forskningsplan av relevans för det utbildningsvetenskapliga området. En stor del av dessa utrymmen är reserverade för lärare som undervisar minst 15 procent i Umu:s lärarutbildningar.
Treåriga forsknings- och utvecklingsprojekt,	Satsningar på forskning kopplat till verksamhetsutveckling i skolan (praktiknära forskning) i form av treåriga projekt där forskare och lärare samarbetar vart tredje år. Av relevans för den aktuella utbildningen är: <ul style="list-style-type: none"> • 2016-2018: Språkstimulerande gränsöverskridande arenor.

För att främja professionsinriktat och konstnärligt arbete hos lärare finns bland annat följande utvecklade system:

- forsknings- och utvecklingsuppdrag som möjliggör för lärare från skolan att vara verksamma på en viss del av sin anställning vid universitetet i utbildning och/eller forskning, såväl som för lärare vid universitetet att vara verksamma på motsvarande vid i skolan, samtidigt som de genomför ett FoU-projekt på 30-50 % av sin arbetstid,
- de satsningar som görs på forskning kopplat till verksamhetsutveckling i skolan (praktiknära forskning), i form av treåriga projekt där forskare och lärare samverkar, bidrar till professionsutveckling av medverkande universitetslärare och kompetensutveckling för skolans lärare, se tabell 2.
- en modell utvecklad vid Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap (vilken utför stora utbildningsuppdrag inom programmet) som möjliggör för universitetets lärare att regelmässigt

kunna praktisera inom sin profession. Detta främjar universitetslärares professionskompetens, så att den hålls ständigt uppdaterad,

- konstnärliga lektorat, finansierade av Lärarhögskolan, vid Institutionen för estetiska ämnen som bedriver såväl forskning som konstnärlig utveckling inom bild, musik och slöjd. Vid institutionen finns också ett flertal lärare anställda på konstnärlig grund som bedriver konstnärlig verksamhet inom ramen för sin kompetensutvecklingstid.

Som en styrka vill Umu framhålla den gedigna utbildningsvetenskapliga forskningsmiljön, med ett flertal fakultets- och institutionsövergripande forsknings- och seminariemiljöer av relevans för utbildningen samt satsningarna på forskning kopplat till verksamhetsutveckling (praktiknära forskning). En styrka är också den systematiska dialog som förs mellan Lärarhögskolan och fakulteter/institutioner om planering av framtida forskningssatsningar i relation till kompetensförsörjning och behov av förstärkning av forskningsmiljöer i relation till det aktuella programmet. Ett utvecklingsområde är dock främjande av lärares professionsutveckling. Här finns modeller, men fler skulle behöva utvecklas såväl på Lärarhögskolenivå som på institutionsnivå. Lärarhögskolan avser att arbeta vidare med frågan i dialog med institutionsledningar samt genom diskussion och överspridning av goda exempel vid prefekt- och studierektorsmöten.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. *visa sådana ämneskunskaper, inbegripet insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen*

För bedömningsområdet *utformning, genomförande och resultat* gäller genomgående att exempel ges på hur kunskaper, färdigheter och förmågor grundläggs, befästs och fördjupas genom studenternas utbildning. En övergripande bild av kursstrukturen i aktuell utbildning samt hur den förhåller sig till de av UKÄ utvalda examensmålen avseende säkerställande och progression (1-3) återfinns på s 3. Samtliga exempel som nedan belyser mål 1 hämtas från utbildningens tre kurser i svenska. I dessa kurser integreras genomgående ämneskunskaper och ämnesdidaktik.

Grundläggande

I *Svenska för F-3, kurs 1* (15 hp) grundläggs kunskaper om barns språk- och litteracitetsutveckling, och den betonar i lika delar barns tidiga språkutveckling, skönlitteraturens roll i läs- och skrivinläringen och grundläggande teorier om läs- och skrivinläring samt skriv- och läsmetodiska strategier. Ett flerspråkighetsperspektiv betonas genomgående. FSR som prövas i denna kurs är att studenten ska kunna redogöra för barns talspråsutveckling i relation till svenskans fonologi och fonetik; relationen mellan ord och begrepp och barns begreppsutveckling; svenskans ord- och satsstruktur i förhållande till barns lexikala och grammatiska utveckling; barns tidiga skriftspråsutveckling; lärandemiljöers påverkan på elevers språklärande; språkutveckling i ett flerspråkighetsperspektiv; barn- och ungdomslitteraturens historia och utmärkande drag i olika genrer samt barnromanens olika berättarperspektiv.

I ett första moment behandlas den tidiga språkutvecklingen – talspråkutvecklingen och den tidiga skriftspråkutvecklingen - utifrån såväl grammatiska och betydelsemässiga aspekter som kontextuella. I ett följande moment behandlas skönlitteraturens roll för barns språklärande. Detta moment ligger medvetet före kursens sista moment som behandlar det centrala innehållet om läs- och skrivinläring och -utveckling. Skönlitteraturen och läsningen av denna tillsammans med kunskaperna om den tidiga språkutvecklingen har visat sig vara en fungerande ingång till att förstå olika metoder för läs- och skrivundervisning och att förstå och kunna befästa den teoretiska bakgrunden till dessa.

Kursens tre moment examineras genom bl.a. hemtentamina, där studenten för godkänd kurs ska kunna visa grundläggande förståelse för den centrala begreppsapparaten inom de olika delområdena, visa metaspråklig kompetens och kunna didaktisera kunskapsstoffet. Barns tidiga tal- och skriftspråkutveckling examineras bl.a. genom att studenterna skriver ett informationsblad till vårdnadshavare om barns språkutveckling som ska förtydliga en muntlig beskrivning vid ett föräldramöte. I uppgiften ska studenten för godkänd uppgift kunna redogöra för talspråket med koppling till barns utveckling av uttal, ordförråd och syntax med nyckelbegrepp som exv. fonem, fonologiska uttalsprocesser, fonologisk medvetenhet, överextension, övergeneralisering av ordböjning. Begreppen ska förklaras med egna ord och alltså mottagaranpassas. På detta sätt får studenten visa att den bottenar i det teoretiska stoffet och studenten ges möjlighet att befästa de teoretiska kunskaperna. I hemtentamen i läs- och skrivinläring ska studenten för godkänd kurs kunna ge en teoretisk bakgrund till de olika synsätt som präglar den svenska skolans tidiga läs- och skrivinläring och beskriva någon

metod som kan kopplas till vart och ett av de olika synsätten. Studenten ska också kunna diskutera för- och nackdelar med olika metoder. Utifrån den teoretiska bakgrunden ska studenten reflektera över hur hen vill lägga upp läs- och skrivundervisning i åk 1 där IKT och estetiska läroprocesser är en del av undervisningen.

Befästade

I *Svenska för F-3, kurs 2* befästs dessa ämneskunskaper när bedömning och respons fokuseras i relation till elevtexter. Följande FSR aktualiseras:

- ge en fördjupad redogörelse för teorier och aktuell forskning om skriv- och läsinlärning/-utveckling i ett första- och andraspråksperspektiv

Detta FSR stöds genom undervisning och säkerställs genom ett examinerande seminarium. Inför en föreläsning läser studenterna valda delar ur kurslitteraturen (*Nya språket lyfter* samt *Stöd för omdömen och den individuella utvecklingsplanen*). Föreläsningen går igenom nämnda texter och visar hur dessa används för att följa upp elevers kunskaper, hur lärare kan analysera och utveckla sin undervisning för att möta elevers behov, och hur samtal och respons kan stödja lärande. Studenterna förbereder sig inför det examinerande seminariet genom att läsa nämnda texter på nytt tillsammans med andra angivna styrdokument. För godkänd uppgift ska studenterna redogöra för: Hur är materialet schematiskt uppbyggt? Vilka förmågor testas och hur testas de? Hur överensstämmer materialet med Lgr 11? Vilka teorier om lärande kan uppmärksammas? Finns det intersektionella perspektiv? Hur kan materialet användas praktiskt för att utvärdera och utveckla undervisning? I seminariet arbetar sedan studenterna parvis med att skriftligt bedöma en elevtext. De ska diskutera hur muntlig respons kan ges, lägga upp ett utvecklingssamtal och skriva en individuell utvecklingsplan. Utvecklingssamtalet genomförs i ett examinerande rollspel. Seminariet avslutas med en sista examinerande uppgift, loggboksskrivande. Här ska studenterna för godkänt resultat föra ett metakognitivt resonemang kring hur de använt teorier och aktuell forskning för att stödja elever vidare i sitt lärande.

Fördjupning

I *Svenska för F-3, kurs 3* fördjupas kunskaperna när studenterna med inriktning mot skönlitteratur och/eller sakprosa, och med fokus på läs- och skrivinlärning utför ett examinerande didaktiskt tematiskt arbete. Undervisningen stödjer och säkerställer bl.a. följande FSR:

- implementera teorier om läs- och skrivutveckling i ett didaktiskt inriktat tematiskt arbete
- redogöra för begreppsapparaten och ämnesspråkets vikt för skriftspråsutvecklingen
- redogöra för källkritiska kriterier

Kursen inleds med en föreläsning som behandlar tematiskt arbete ur olika perspektiv. Därefter följer ett antal föreläsningar som anknyter tema till olika aspekter av läs- och skrivutveckling. Syftet med dessa är att ge de teoretiska verktygen inför för studentens självständiga arbete: *Läsa för att lära i tematiskt arbete*, *Skönlitteratur och tema* och *Skriva för att lära i tematiskt arbete*. Kunskapsstoffet befästs i litteraturseminarier. Kursen innehåller också workshoppar om storyline och drama och i seminarieform behandlas en semantisk aspekt på språkutveckling, nämligen ämnesspråkets relation till begreppsutvecklingen. Föreläsningar och tillhörande seminarier koncentreras tidsmässigt till den första delen av kursperioden, och kursen övergår sedan i självständigt arbete där studenten utarbetar ett eget teoretiskt förankrat tema. Som stöd i detta arbete ges föreläsning och workshop om vetenskapligt skrivande och studenterna arbetar därefter processorienterat i responsgrupper. Arbetet examineras muntligt inför gruppen och skriftligt genom en vetenskaplig rapport som bedöms utifrån en tregradig betygsskala. I det kvalitativt vetenskapliga arbetet ska studenterna för godkänd kurs formulera ett syfte ur ett lärar-/elevperspektiv men också ett syfte som belyser den egna läroprocessen, d. v. s. ett studentperspektiv. Studenterna ska ange mål och göra en kurslitteraturgenomgång som motiverar arbetets innehåll. Alla påståenden ska genomgående underbyggas med hänvisningar till den forskningsrelaterade litteraturen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. visa kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen

Inslag som rapporter, kortare och längre vetenskapliga texter vilka främjar och säkerställer detta mål behandlas under samtliga terminer där studenterna tränas i att självständigt identifiera, formulera och analysera olika problemställningar.

Grundläggande

UVK-kursen *Kunskap, vetenskap och forskningsmetodik* adresserar frågor inom kunskaps- och vetenskapsteori. Den har flera FSR som svarar mot mål 2. Två av dem är:

- visa kunskap om och förståelse för skollagens krav på att utbildningen inom skolväsendets ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
- visa grundläggande förståelse för olika vetenskapliga metoder, såsom kvantitativa och kvalitativa metoder, samt vilken roll hypoteser, teorier, observationer och statistisk metodologi spelar i dessa

Kursens första del behandlar vad ett forskande förhållningssätt innebär under teman som kvalitativ och kvantitativ metod, pseudovetenskap, vetenskap och beprövad erfarenhet. Här aktualiseras skollagens krav på att utbildning inom skolväsendet ska vila på vetenskap och beprövad erfarenhet och hur detta återspeglas i läroplaner. Syftet är att ge förståelse för kravens innebörd samt vad som fordras för att uppfylla dem. I föreläsningar presenteras även begrepp såsom hypotes, analys och deltagande observation. Därtill introduceras studenterna i att problematisera, kritiskt granska och värdera textmaterial. Den senare delen av kursen tar upp informationsbehandling och berör specifika färdigheter som ingår i ett forskande förhållningssätt: argumentationsanalys, källkritik och statistik. Här ges såväl teoretiska orienteringar i de relevanta färdigheterna som övningar i att praktisera dem. FSR säkerställs genom skriftlig salstentamen och examinerande case-övningar där studenterna för godkänd kurs ska tillämpa grundläggande kunskaps- och vetenskapsteoretiska insikter på en tänkt arbetssituation. I kursen ingår också essäuppgifter som syftar till att bekräfta inlärd kunskaper och förmågor.

I *Svenska för F-3, kurs 1* aktualiseras kunskaper från ovanstående kurs när studenterna i samband med fältstudier använder kvalitativa vetenskapliga metoder. Fältstudierna genomförs parvis under en heldag på valfri skola. Dagen förbereds genom en laborativ lektion inför vilken alla läser delar ur kursboken *Den meningsfulla språkväven* och fritt väljer en bildbok utgiven under 2000-talet. Vid valet av bok ska studenten ta hänsyn till och kunna motivera språkliga, innehållsliga och estetiska (bildliga) kriterier. Boken används under lektionens övningar med boksamtal. Under fältstudien genomför sedan studenterna deltagande observationer där de noterar hur mycket tid som under dagen läggs på läsning i klassrummet; högläsning från läraren, gruppläsning, enskild tyst läsning och vilka texter barnen läser. Studenterna skriver därefter ned vad de uppfattar som ett direkt lärandemål (Lgr

11) under en svensklektion. De gör en kort intervju med läraren och ställer de didaktiska frågorna: vad, hur och varför? Om det finns flerspråkiga elever i klassen ska studenterna reflektera över på vilket sätt dessa elevers språkutveckling i svenska och modersmålet stöds. Fältstudien avslutas med att studenter utifrån den tidigare valda bilderboken håller ett boksamtal med en grupp elever. Den metodiskt utförda fältstudien examineras genom en muntlig redovisning vid ett seminarium.

Befästade

I UVK-kursen *Utbildningsvetenskap, undervisning och lärande* finns bl.a följande FSR:

- redogöra för aktuell utbildningsvetenskaplig och utvecklingspsykologisk forskning relaterat till läraruppdraget
- redogöra för centrala läroplansteoretiska begrepp med betoning på lärares arbete i grundskolan och fritidshemmet

I kursen skriver studenterna parvis en vetenskaplig rapport som befäster metodologisk kunskap. Rapporten ska för godkänd kurs fokusera på ett för F-3 relevant område. Detta område analyseras utifrån läroplansteoretiska- och reflektivt didaktiska perspektiv samt baseras på aktuell forskning. Det examinerande rapportskrivandet förbereds genom en föreläsning där den vetenskapliga skrivprocessen, inkl. formalia, litteratursökning och användandet av sökord, behandlas. Dessutom övas källkritiskt läsande och hur vetenskapliga texter som bäst besvarar de frågor som undersöks kan lokaliseras. Efter inlämning redovisas varje rapport muntligt med understöd av digitala verktyg. Varje redovisning får feedback från lärare och övriga studenter.

Fördjupande

Utbildningens näst sista kurs *Examensarbete för grundläroplansexamen med inriktning mot förskoleklass och grundskolans år 1-3* ges på avancerad nivå och utgörs av ett fördjupande systematiskt studium av undervisning och lärande inom matematik, svenska eller engelska. Vissa delar av undervisningen sker därför uppdelat i två grupper: matematik och språk. Kursansvarig och en koordinator samordnar denna undervisning. Kursen bygger på teoretiska och forskningsmetodologiska kunskaper och färdigheter från ämnesstudier och UVK-kurser samt på professionsinriktade insikter från VFU-kurser. Den har två moment. Det första (7,5 hp) utgörs av forskningsplanering. Här behandlas forskningsprocessens delar med tonvikt på formulering av syfte och forskningsfrågor inom det valda ämnesområdet. Under andra momentet (22,5 hp) skrivs examensarbetet. Detta kan göras individuellt eller i par. Hela eller delar av det empiriska materialet inhämtas med fördel vid någon av de skolor där studenten genomfört sin verksamhetsförelagda utbildning.

Ett av kursens FSR som svarar mot mål 2 är:

- uppvisa ändamålsenlig metodologisk kunskap

Undervisningen stödjer detta FSR, bl.a. genom att studenterna vid olika tillfällen under kursen skriftligt presenterar och diskuterar sin metod. Att detta FSR uppnås säkerställs genom examinerande workshops och handledningsseminarier samt det självständiga examensarbetet. Några bedömningskriterier för angivet FSR i relation till examensarbetet är att arbetet beskriver och motiverar metoden för datainsamling, beskriver och motiverar analysmetoden samt att metoden och/eller analysmetoden är formulerad med utgångspunkt i någon teori eller i tidigare forskning. Examensarbetet är det mest omfattande vetenskapliga arbete som studenten utför under sin utbildning. Alla studenter examineras och bedöms individuellt utifrån tydligt fastställda bedömningskriterier, även de som skriver i par. När examen utfärdas efter slutförd och godkänd utbildning är studenten behörig att söka forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området.

Kursens undervisning syftar till att stötta studenterna i genomförandet av examensarbetet och består av workshops med föreläsningsslag, handledningsseminarier samt individuell handledning. Ibland sker

grupphandledning men den individuella handledningen är ett måste för att stödja det individuella lärande eftersom studenterna ges ett stort ansvar när de arbetar självständigt med sina valda områden. I god tid innan kursstart har studenterna fått information om kursen och de uppmuntras samtidigt att fördjupa sig i ett ämne som de redan är väl inlästa och kunniga inom. Fyra fördjupande workshops fokuserar på specifika aspekter av vetenskapligt skrivande: betydelsen av forskningsstudiens röda tråd (kopplingen mellan syfte, forskningsfrågor, metod och resultat), kunskapsöversikt, operationalisering av teori och metod samt analys av data. Detta görs i helgrupp eftersom det rör sig om kunskap som alla behöver. Handledarna fokuserar på de specifika problem som studenterna möter i sina respektive projekt. För att ytterligare möta studenternas behov och främja deras förutsättningar att genomföra kursen erbjuds även en frivillig kurs i litteratursökning anordnad av Umeå universitetsbibliotek.

Handledningsseminarierna där studenternas egna texter diskuteras är centrala då studenterna får tillfälle att läsa varandras ofärdiga texter och försöka förstå och konstruktivt kritisera dessa. Detta är viktigt eftersom det samtidigt ger dem möjlighet att konstruktivt se sina egna texter och förbättra dem. Det är i första hand studenterna som diskuterar specifika arbeten. Handledarna som leder seminarierna har i uppdrag att lyfta det som diskuteras till mer generella nivåer så att alla studenter kan dra nytta av alla diskussioner, oavsett vilket arbete som är i fokus.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet*

Grundläggande

Redan i utbildningens två första kurser, *Grundlärare som profession* och *Att vara grundlärare*, ställs studenterna inför uppgiften att kritiskt reflektera över kommande yrkesverksamhet samt egna och andras erfarenheter (se mål 4). De får också tidigt uppgifter som aktualiserar förmågan att kritisk och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över relevanta forskningsresultat.

Matematik 1 för förskoleklass och grundskolans åk. 1-3 behandlar utifrån relevant forskning och beprövad erfarenhet hur barn bygger upp matematiska förmågor och färdigheter, framförallt inom den tidiga taluppfattningen och geometri. Likaså behandlas styrdokumentens innehåll och användning samt lekens och miljöns betydelse för matematiskt lärande. Ett FSR som svarar mot mål 3 är:

- dokumentera och analysera elevers matematiska kunskaper och förmågor

Detta FSR examineras genom uppgifter som utgår från en fältstudie där studenter under en dag gör tanketavlor med elever på en skola. Syftet är att se och analysera elevers förståelse och förmågor i matematik. Arbetet med tanketavlorna har förberetts under en tidigare lektion. Inför fältstudien bestämmer studenten vad som ska undersökas, t.ex. ett visst räknesätt, och tar fram lämpliga uppgifter som eleverna sedan enskilt arbetar med i en tanketavla. Fältstudien avslutas med att studenten samtalar med eleven för att få ytterligare information. I en examinerande uppgift analyserar därefter studenten skriftligt det insamlade materialet utifrån angivna riktlinjer och ger förslag på hur arbetet med eleven skulle kunna gå vidare. För godkänt genomförande ska uppgiften innehålla en kort beskrivning av genomförandet och samtalet med eleven; analys av elevens begrepps- och kommunikationsförmåga samt övriga kvaliteter; förslag på hur man skulle kunna gå vidare med eleven; en reflektion över det egna lärandet under genomförandet av uppgiften; bifogad tanketavla. Examinationen bedöms enligt tregradigskala. Uppgiftens krav på systematisering och reflektion med sikte på kommande yrkesverksamhet och kunskapsutveckling svarar mot mål 3.

Befästade

I UVK-kursen *Bedömning för och av lärande i grundskolan* (termin 4) befästs och säkras de ovan angivna förmågorna. Här finns följande FSR som svarar mot mål 3:

- ge förslag på och argumentera för hur en undervisnings- och bedömningspraktik systematiskt kan utvärderas och utvecklas för att främja verksamheten samt elevers lärande och motivation

Efter tre föreläsningar och ett seminarium om motivationsforskning och självreglerat lärande ska studenterna parvis utveckla ett skriftligt förslag på hur de i sin kommande profession ska stödja elevers motivation. Förslaget ska vara konkret och underbyggas med argument från valfri motivationsteori i den forskningsrelaterade kurslitteraturen. Även tänkbara svårigheter och deras möjliga lösningar ska diskuteras. Förslaget redovisas och diskuteras vid ett seminarium. Därefter

vidtas erforderliga ändringar inför slutgiltig bedömning. För godkänt betyg ska det slutgiltiga förslaget innehålla: tydlig beskrivning av vald motivationsteori, handlingsplan tydligt kopplad till vald teori samt argumentation för förslagets genomförbarhet. Nästföljande examinerande undervisningsmoment är en individuell uppgift där studenten för godkänd kurs skriftligt ska beskriva hur hen reglerar sitt eget lärande under kursen. Beskrivningen ska utgå från tre faser angivna i den forskningsrelaterade kurslitteraturen: företänksamhetsfasen, genomförandefasen och självreflektionsfasen. Därtill ska studenten behandla flera angivna punkter vad gäller det egna lärandemålet. Den självreflekterande uppgiften ger erfarenhetsbaserad förståelse för vad självreglerat lärande är och ger därmed redskap för att kunna förmedla detta till framtida elever. Examinationen bedöms enligt tregradig betygsskala.

Säkran det av examensmålet fortsätter i nästföljande VFU-kurs *Att undervisa i F-3* (termin 4). Undervisningen består främst av verksamhetsförlagd utbildning som genomförs vid en partnerskola och bygger på de ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska kunskaper som studenten förvärvat under sina huvudämnesstudier. I två examinerande uppgifter ska studenten för godkänd kurs reflektera över den egna professionsutvecklingen utifrån teoretiska perspektiv och gjorda erfarenheter. Inför praktiken skrivs en självbedömning i vilken det ska ingå en utvecklingsanalys. Studentens text används sedan i det reflekterande samtal som äger rum vid universitetslärarens VFU-besök. När praktiken är genomförd utgör bedömningen underlag för en självvärderande summering samt och framåtsyftande reflektion.

Fördjupande

Utbildningens sista kurs *Profession och vetenskap* (UVK) sammanlänkar utbildningens samtliga delar med den kommande yrkesutövning och innehåller flera inslag som säkerställer att examensmål 3 uppnås. Här finns följande FSR:

- på grundval av sina studier kunna reflektera över lärarprofessionens grund i vetenskap och beprövad erfarenhet
- kunna presentera den egna lärarkompetensen och pedagogiska grundsynen

Inom ramen för kursen gör studenten en fördjupad självvärderande nulägesanalys och reflekterar över den utveckling som skett under utbildningens fyra år. Studenten gör också en värdering av sina kompetenser i relation utbildningens examensmål och sammanställer utifrån erhållen erfarenhet, teorier och aktuell forskning sin pedagogiska grundsyn. Den obligatoriska pedagogiska dokumentationen som ska genomföras i relation till uppgiften ställer för godkänd kurs krav på såväl systematisering som kritisk reflektion och säkerställer ovan angivna FSR.

Kursens nästa examinerande uppgift är att skissera ett bidrag till ett tänkt utvecklingsarbete inom skolverksamheten. Uppgiften bygger på erfarenheter gjorda i samband med VFU-kursen *Lärarkets dimensioner för förskoleklass och grundskolans åk. 1-3* (termin 7) och det självständiga examensarbetet, och studenten uppmanas välja ett område som hen bedömer behöver utvecklas. Följande FSR aktualiseras:

- kunna analysera ett utvecklingsområde inom skolan och skissera ett utvecklingsarbete i anslutning till detta

Med stöd av föreläsning och litteratur utarbetar studenten ett förslag i vilket det för godkänd kurs tydligt ska redovisas: ”Var är vi?”, ”Vart ska vi?” ”Hur gör vi?” (d.v.s. vad ska undervisningen innehålla och hur ska den genomföras?) Uppgiften redovisas muntligt med PowerPoint eller via en posterpresentation men också skriftligt. Uppgiften ligger på avancerad nivå och bidrar till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt

Grundläggande

Utbildningens första termin är gemensam för samtliga grundlärostudenterna där den inledande kursen *Grundläroare som profession* ger en generell introduktion till kommande yrkesutövning. Här behandlas kunskaper som förbereder studenterna för en yrkesspecifik identitet och ett yrkesliv i samverkan mellan de tre grundläroinriktningarna. Studenterna delas även in i undervisningsgrupper utifrån sin kommande yrkesprofession vilket gör att det anläggs ett relevant grundläroarsperspektiv för F-3. Språkets betydelse och vikten av estetiska läroprocesser introduceras. Fokus läggs också på det pedagogiska ledarskapets betydelse i olika läromiljöer, d.v.s. didaktik och metodik. Här finns följande FSR:

- identifiera och praktisera det demokratiska ledarskapet i olika läromiljöer

Genom både seminarium och muntlig framställning får studenterna sätta sig in i ledarskapsuppdraget som lärare. Hela kursen examineras genom en vetenskaplig rapport där kurslitteratur ska sammanställas och bearbetas. Kursens teoretiska innehåll vävs därefter samman med det praktiska innehållet i VFU-kursen *Att vara grundläroare*. Här befinner sig studenten i skolmiljö och utför ett ledarskapsuppdrag med en mindre grupp eller hel klass. Utifrån genomförda ledarskapsuppdrag, observationer av handledarens arbete samt vetenskaplig ledarskapslitteratur, ska studenten för godkänd kurs reflektera och problematisera sina nulägestankar kring den kommande professionen i en examinerande vetenskaplig rapport. Vid avslutande seminarium mixas samtliga grundlärostudenterna för att gemensamt reflektera över varandras nulägestankar samt egna och andras erfarenheter.

Med utgångspunkt från teorier om social och kognitiv utveckling bearbetas sedan centrala didaktiska begrepp med relevans för planering och analys av undervisning och lärande i utbildningens tredje kurs *Lärande och undervisning*. Här finns bl.a följande FSR:

- visa grundläggande didaktisk förmåga avseende planering, genomförande och analys av undervisning

Frågor om val av mål, innehåll, metoder i undervisning och olika läroprocesser behandlas via föreläsningar och seminarier. Vid ett av kursens seminarietillfällen ska den studerande återkoppla till tidigare genomförd VFU och betrakta en pedagogisk situation ur ett pragmatiskt respektive sociokulturellt perspektiv. Vidare ska studenten reflektera över vad pedagoger kan lära av dessa teoretiska perspektiv för att skapa bra läroendemiljöer och givande läro-situationer. Resultatet tillämpas i ett prövande rollspel där studenterna gruppvis planerar en undervisningsövning och genomför denna med andra studentgrupper. I efterföljande utvärdering ska varje studentgrupp relatera till de perspektiv som tidigare behandlats. En skriftlig examinerande hemtentamen, en salstentamen samt ovan nämnda rollspel säkerställer att FSR uppnås.

Den didaktiska förmågan som övas under första terminen kopplas därefter samman med ämnesdidaktik. Samtliga exempel som följer nedan hämtas från matematik och fokus ligger därmed på

ämnesdidaktik. I utbildningens fyra matematikkurser integreras ämneskunskaper med ämnesdidaktik. Kurs 2 utgörs emellertid i sin helhet av ämnesteorin.

I *Matematik 1 för förskoleklass och grundskolans åk. 1-3* arbetas det med ett utomhuspedagogiskt perspektiv när studenterna besöks av Naturskolan, Umeå kommun. Det genomförs praktiska övningar med matematiktema utomhus. Tillämpningsövningen följs av en examinerande fältstudie i en skolklass. Några av de FSR som bearbetas och examineras är:

- tolka och omsätta styrdokumentens mål inom ämnesområdet
- kunna praktisera uterummets möjligheter till utveckling av matematiska kunskaper
- kunna beskriva samband mellan matematiken och elevernas omvärld

Studenterna arbetar i små grupper och planerar tillsammans aktiviteter som sedan genomförs i klassen i ett stationssystem. Varje student ansvarar för en aktivitet eller grupp av elever. Uppgiften ska genomföras genom ett utomhuspedagogiskt angreppssätt och då avses att metodvalen ska vara välgrundade och aktiviteten inte bara ”flyttad utomhus”. Efter genomförd fältstudie ska gruppen lämna in en skriftlig redogörelse i vilken aktiviteternas mål och syfte beskrivs utifrån styrdokument och kurslitteratur. Även aktiviteternas innehåll och metod beskrivs, och om eget arbetsmaterial tagits fram ska detta inkluderas. Rapporten avslutas med en gemensam utvärdering.

Befästande

I *Matematik 3 för förskoleklass och grundskolans åk. 1-3* befästs den ämnesdidaktiska förmågan inklusive metodik. Här finns följande FSR:

- skapa förutsättningar för elevers matematiska utveckling inom kursens områden

Kursens huvudfokus ligger på fördjupad taluppfattning och problemlösning ur ett didaktiskt perspektiv. Studenten gör därför en uppgift om huvudräkningsförmågan, olika skriftliga räknemetoder och hur elever kan stödjas i att utveckla dessa. Då den matematikdidaktiska undervisningen i kvalitetshöjande syfte succesivt har frångått salsföreläsningar och börjat arbeta med ”flipped classroom” inleder studenten enskilt arbetet genom att se filmer om räknestrategier och utföra uppgifter. Lösningarna, som kräver ämnesteoriska kunskaper, används sedan vid en tillämpningsövning och vid en examinerande redovisning som säkerställer ovan angivna FSR. Under detta heldagspass arbetar studenterna i små grupper. De delar med sig av använda strategier och diskuterar möjligheter och svårigheter i förhållande till uppgiftstyp. De gör en sammanställning av uppgifter som används för att konkretisera och förklara. Detta redovisas sedan i tvärgrupper. Under hela dagen ges handledning, och lärarledda diskussioner avslutar passen. Examinationen sker genom aktivt deltagande och bedöms med underkänd eller godkänd.

Fördjupande

I *Matematik 4 för förskoleklass och grundskolans åk. 1-3* fördjupas studenternas ämnesdidaktiska förmåga när de utifrån någon del av kursens innehåll och valfria matematiska förmågor detaljplanerar en lektion. Det kan t.ex. handla om problemlösnings-, resonemangs- och kommunikationsförmåga kopplat till kombinatorik. Val av innehåll, arbetsformer och material ska motiveras. I den examinerande uppgiften aktualiseras användandet av IKT då lektionen baseras på ”flipped classroom”, en pedagogisk modell där traditionella föreläsningar ersätts med webbaserade genomgångar som eleverna tar del av i förväg så att tiden i klassrummet kan användas till frågor och fördjupning. Studenterna har tidigare haft att förhålla sig till IT-stöd när de inom VFU-kursen *Att undervisa i F-3* planerat lektioner matematik. Nu fördjupas denna förmåga. Den aktuella lektionen planeras för åk. 3 och de tänkta, fiktiva eleverna har i läxa att se en film som fokuserar på det innehåll och de förmågor som valts. Studenten planerar lektionen, spelar in filmen samt dokumenterar sina reflektioner över den efterföljande undervisningen i en skriftlig examinationsuppgift där för godkänd kurs följande områden

ska behandlas: organisation, material, instruktioner, arbetsformer och bearbetning av begrepp. Studenten ska också reflektera över hur detta sätt att arbeta skiljer sig från ett mer traditionellt arbetssätt. Vilka är för- och nackdelarna? Vilka utmaningar innebär det för läraren respektive eleverna? Uppgiften examineras skriftligt, men också muntligt och genom användande av IKT. Den bedöms enligt tregradig betygsskala.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling

Grundläggande

I utbildningens första VFU-kurs *Att vara grundlärare* (se mål 4) grundläggs de förmågor som beskrivs i mål 5. Som tidigare beskrivits ska studenten genomföra en ledarskapsuppgift och redogöra för sitt uppdrag och sin praktik. I detta ingår både planering, genomförande och utvärdering av undervisning. Studenterna får även göra en mindre pedagogisk bedömning. Detta examineras genom tidigare nämnd vetenskaplig rapport i vilken studenten för godkänd kurs ska reflektera och problematisera sina nulägestankar kring den kommande professionen.

Befästande

I VFU-kursen *Att undervisa i F-3* (termin 4) examineras bland annat följande FSR i relation till det aktuella nationella examensmålet:

- kunna planera, genomföra och dokumentera undervisning i svenska, matematik och engelska
- kunna skapa en god miljö för lärande
- kunna identifiera specialpedagogiska behov

Under kursen ska studenten i samråd med sin lokala VFU-handledare planera, genomföra och själv ansvara för minst 20 pedagogiska aktiviteter/lektioner inom svenska, matematik och engelska. Skriftliga analyser av några lektioner lämnas in efter avslutad VFU. En annan examinerande uppgift rör specialpedagogiska behov inom matematik. Här ska studenten skaffa sig kunskap dels genom samtal med lärare, dels genom avidentifierade underlag om en elev med matematiksvårigheter. Metoden att använda en tanketavla för att förstå elevens svårigheter bättre föreslås. I uppgiften ingår analys av elevens lärmiljö utifrån givna riktlinjer handledning samt en fallanalys.

Grundlärarutbildningen med inriktning mot F-3 betonar vikten av att varje elevs lärande och utveckling ska stimuleras. I UVK-kursen *Specialpedagogik för grundskolan* ges specifika verktyg för denna uppgift när det specialpedagogiska fältet med inriktning mot grundlärarens uppdrag introduceras. Centrala värdegrundsfrågor inom specialpedagogik granskas kritiskt utifrån aktuella perspektiv och begrepp såsom normalitet/avvikelse, inkludering, differentiering och en skola för alla. Frågor om elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd diskuteras. Två FSR har direkt koppling till mål 5:

- beskriva olika uttryck för elevers svårigheter utifrån värdegrund och kunskapsmål samt kritisk granska och diskutera konsekvenser som dessa svårigheter får i och för den pedagogiska praktiken
- analysera och föreslå åtgärder för att bemöta elevers olikheter och utveckling i relation till specialpedagogiska perspektiv och läroplanens mål

Dessa FSR stöds och säkerställs genom en examinerande workshop där studenterna bildar fiktiva arbetslag som undervisar en skolklass. De skapar ett underlag för pedagogiska strategier utifrån ett givet material och analyserar sedan skriftligt en rad frågeställningar som berör deras uppdrag att skapa en tillgänglig lärmiljö som är anpassad till alla elevers behov och förutsättningar att lära.

Bedömningsgrunderna (G eller U) bygger på närvaro vid workshop och inlämnande av text. De specialpedagogiska kunskaperna kompletteras därpå med ämnesdidaktik i kursen *Specialpedagogik med fokus på svenska och matematik*. I denna kurs blir det material som studenten arbetade med i VFU-uppgiften som beskrivs ovan en utgångspunkt för djupare analys.

Förmågan att planera undervisning befästs ytterligare och får en vetenskaplig förankring i *Svenska för F-3, kurs 3* när studenterna genomför det tidigare nämnda examinerande didaktiska tematiska arbetet (se mål 1). Två FSR som anknyter till mål 5 är:

- på ett självständigt sätt planera och motivera teoretiskt förankrade läs- och skrivpedagogiska aktiviteter inom ramen för ett tematiskt arbetssätt.
- anpassa planerad undervisning till alla elevers olika förutsättningar

Det tänkta temat riktas mot valfri årskurs på lågstadiet och ska för godkänd kurs planeras utifrån tidsåtgång, innehåll i stort, ämne, ramfaktorer, litteratur, koppling till styrdokument, bedömning mm. Temats första resp. sista lektion detaljplaneras och hänsyn tas till alla elevers lärande (flerspråkighet, elever som behöver stöd och elever som behöver utmaningar). I planering ska det också ingå inslag av estetiska läroprocesser och IKT.

Fördjupande

Sjunde terminens VFU-kurs *Lärarkursens dimensioner för förskoleklass och grundskolans åk. 1-3* ges på avancerad nivå och fördjupar kunskaper och förmågor från utbildningens tidigare ämneskurser, UVK-, och VFU-kurser. Här behandlas undervisnings- och lärandemiljö utifrån skolans värdegrund och demokratiuppdrag. Studenten planerar, genomför och utvärderar med ökad grad av självständighet undervisning i svenska, matematik och engelska. Ett tematiskt arbete i förskoleklass, innefattande IKT, skönlitteratur och estetiska läroprocesser ingår. I kursen behandlas också olika faktorer som kan påverka elevers lärande ur ett första- och andraspråksperspektiv. Studenten får praktiskt använda sig av diagnostiska verktyg och dokumentera, bedöma samt skriftligt och muntligt kommunicera barns språk-, läs-, skriv- och matematikutveckling. Under kursens andra del utför studenten lärarens samtliga arbetsuppgifter. Kursens undervisning stödjer och säkerställer FSR som svarar mot mål 5. Bland dem finns:

- självständigt kunna planera, genomföra och utvärdera undervisning med utgångspunkt i teorier, styrdokument och beprövad erfarenhet
- kunna anpassa strategier och material efter elevers intresse, erfarenheter och behov
- identifiera specialpedagogiska behov och föreslå undervisningsstrategier för alla elever

Inom ramen för kursen utförs ett omfattande lektionsplaneringsarbete. Av alla lektioner som studenten genomför ska sammanlagt 13 lektionsplaneringar väljas ut och skriftligen lämnas in (5 planeringar vardera i svenska och matematik och tre i engelska). Rapporten, som bedöms enligt tregradig betygsskala, ska för godkänd kurs innehålla planering och utvärdering och ha omfånget 900 ord per lektion. Lektionsplaneringsdelen, som förankras i styrdokument och relevant kurslitteratur, ska tydliggöra kopplingen mellan de nationella målen, undervisningens innehåll, bedömning av elevens lärande samt stödjande elevers utveckling mot de nationella målen. Uppgiften betygsätts med U, G eller VG. För betyget Väl godkänd läggs särskild vikt vid den studerandes förmåga att problematisera kring olika didaktiska aspekter samt att analysera lektionen, planeringen och utvärderingen med stöd av litteratur. I detta ingår att kunna föra metakognitiva resonemang om undervisning, planering och utvärdering.

I kursens temaarbete i förskoleklass utförs också lektionsplanering. Temat ska omfatta minst fem lektioner och vara ämnesöverskridande, d.v.s. det ska innehålla alla delar av studentens ämnen (svenska, matematik, engelska och NO eller SO). Examinationen sker genom en skriftlig rapport (2-3 sid.) där studenten redovisar en övergripande planering av upplägg och lektioner, reflekterar över utfallet samt refererar till relevant kurslitteratur. Rapporten bedöms enligt tregradig betygsskala. För betyget Väl godkänd gäller samma kriterier som ovan men här betonas dessutom sambandet till IKT, skönlitteratur och estetiska läroprocesser.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. *visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling*

Grundläggande

Första terminens UVK-kurs *Etik, demokrati och den heterogena lärandemiljön* tar sin utgångspunkt i skolan som en integrerad del av samhället, där tyngdpunkten ligger på skolans fostransuppdrag och lärarens roll som förmedlare av demokratiska värderingar. I kursen ges studenten möjlighet att utveckla förmågan till etisk och normkritisk reflektion. Målet är att studenten ska tillägna sig verktyg för att kritiskt förhålla sig till och hantera sociala och etiska situationer i en lärandemiljö präglad av kulturell mångfald. Hit hör att kunna utmana och motverka diskriminering och annan kränkande behandling. Kursens innehåll relaterar till mål 6 och det säkerställs när bl.a. följande FSR examineras genom ett case-arbete:

- visa förmåga att identifiera och självständigt resonera kring etiska och kulturella konflikter som kan uppstå i skola och förskola och göra bedömningar utifrån styrdokument såväl som samhällliga och etiska aspekter, med särskilt beaktande av demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna

Case-arbetet behandlar ett konkret problem relaterat till kursens innehåll och genomförs i grupper under en heldag. Eftersom kursen ges för studenter på samtliga grundläroprogram delas de in i grupper efter examensinriktning. Varje grupps arbete leds av adjungerade lärare från skolan. Blivande grundlärare för F-3 möter alltså en yrkesverksam lärare inom dessa årskurser. Relevanta erfarenheter och kunskaper förmedlas därmed. Arbetet ska därefter struktureras och redovisas i en skriftlig examination där, för godkänd kurs, följande punkter ska behandlas: problem, mål, handlingsalternativ, möjliga konsekvenser, slutlig bedömning och utvärdering.

Befästande

Specialpedagogik för grundskolan fäster vikt vid bedömningar av den karaktär som lyfts fram i mål 6. Ett FSR under värderingsförmåga och förhållningssätt lyder:

- Reflektera över organisationen av samt möjligheter för samverkan med andra verksamheter och professioner i arbetet med elever i behov av särskilt stöd

Detta FSR förutsätter en bedömning där omgivande samhälle inkluderas. Det examineras genom en gruppuppgift som behandlar samverkan mellan skola och andra verksamheter/professioner med syfte att stödja elever med funktionsnedsättning. För godkänt examinationsresultat ska studenterna med fiktiva fall som utgångspunkt undersöka vad som talar för att samverkan ska ske samt vilka möjligheter och hinder som finns. Utifrån skollagen och läroplanens mål ska de gruppvis analysera och föreslå åtgärder för att bemöta elevens svårigheter och förutsättningar i relation till uppdraget. De ska reflektera över vad som kan vara särskilt viktigt att samverka och kommunicera kring för att skapa goda förutsättningar för eleven. Hänsyn ska tas till olika yrkesgruppers ansvar och uppdrag. Gruppen

ska avslutningsvis utifrån det fiktiva fallet formulera en fråga som lyfts i helgrupp. Arbetet aktualiserar Barnkonventionens skrivningar om lika villkor och rätt till utbildning.

Det vetenskapliga temaarbetet inom *Svenska för F-3, kurs 3* som diskuterats under mål 1 och 5 relaterar också till mål 6 då det stöds och examineras genom följande FSR:

- bedöma sitt tematiska arbete utifrån relevanta vetenskaplig, samhällseliga, och etiska aspekter och utifrån denna identifiera sitt behov av ytterligare kunskap

Eftersom den efterfrågade självreflektiva bedömning görs utifrån planering av en läs- och skrivinläring som tar hänsyn till alla elever, kan betydelsen av läsandets och skrivandets funktioner som verktyg i ett demokratiskt samhälle aktualiseras. Att alla ges förutsättningar för att kunna använda dessa verktyg är en del av en hållbar samhällsutveckling där barnkonventionen och de mänskliga rättigheterna beaktas.

Framförallt de ekologiska aspekterna, men även de sociala och ekonomiska aspekterna av hållbar utveckling genomsyrar den naturvetenskapliga kursen i utbildningen *Naturorientering och teknik för förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3*. Växthuseffekten och därmed global uppvärmning tas upp både i biologin och i fysiken. Förurning behandlas i både kemin och i biologin. Även de grundläggande begreppen för hållbar utveckling som t ex materians kretslopp och oförstörbarhet (biologin och kemin) och energins omvandlingar, energikvaliteter och termodynamikens första o andra lag (fysiken). I tekniken arbetar studenterna även praktiskt med hållbara system vilket även berör ekonomiska och sociala perspektiv. Följande FSR svarar mot examensmålet:

- analysera och diskutera av hur en given mänsklig aktivitet kan påverka vår gemensamma livsmiljö, lokalt och globalt

De beskrivna aspekterna av ekologisk hållbar utveckling examineras i en salstentamen. De sociala aspekterna examineras genom ett seminarium om genus och naturvetenskap.

Fördjupning

I utbildningens VFU-kurser gör studenterna nulägesbeskrivningar och självvärderingar. Det görs också bedömningar vid trepartssamtal mellan lärarstudent, lokal VFU-handledare och universitetshandledare. I den sista VFU-kursen, *Lärarkyrkets dimensioner för förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3*, bedöms och examineras bl.a. följande FSR under värderingsförmåga och förhållningssätt:

- kritiskt kunna bedöma och värdera sig själv i rollen som pedagogisk ledare
- visa förmåga att bemöta alla elever på ett professionellt sätt

I dessa FSR finns inte skrivningar som direkt anknyter till skrivningen i mål sex. Förmågan att kritiskt bedöma sig själv som pedagogisk ledare och bemöta alla elever på ett professionellt sätt förutsätter emellertid den förmåga som det aktuella målet beskriver. Eftersom studenterna genom sin utbildning utvecklade verktyg för att kunskapsmässigt och didaktiskt omsätta skolans värdegrund och uppdrag i praktiken har förmågan grundlagts, befasts och fördjupats.

Hänsyn till studenternas förutsättningar och behov tas, utöver de exempel som ges ovan i texten om måluppfyllelse, på följande vis:

- genom att utbildningen är upplagd i en tydlig progression,
- via utarbetade studieguider med tydliga instruktioner och läsanvisningar för kurser i utbildningen,

- gemensamma progressionsdokument har utarbetats för vetenskapligt skrivande, vilket underlättar för studenter och lärare att bilda sig en uppfattning om hur utvecklingen av färdigheterna ser ut i programmet (vad som tränas och examineras i respektive kurs),
- studentstöd via studieverkstad och studievägledning, Se Uppföljning, åtgärder och återkoppling.

Hänsyn till studenternas förutsättningar och behov tas, utöver de exempel som ges ovan i texten om måluppfyllelse, på följande vis:

- genom att utbildningen är upplagd i en tydlig progression,
- via utarbetade studieguider med tydliga instruktioner och läsanvisningar för kurser i utbildningen,
- via planering och uppföljning i lärarlag,
- gemensamma progressionsdokument har utarbetats för vetenskapligt skrivande, vilket underlättar för studenter och lärare att bilda sig en uppfattning om hur utvecklingen av färdigheterna ser ut i programmet (vad som tränas och examineras i respektive kurs),
- studentstöd via studieverkstad och studievägledning, Se Uppföljning, åtgärder och återkoppling.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

1) Jämställdhetsperspektivets beaktande, kommunikering och förankring i utbildningens innehåll, utformning och genomförande

LH beaktar, kommunicerar och förankrar systematiskt jämställdhetsperspektivet i utbildningens innehåll och utformning genom bemanning, kursplanering, kurslitteratur, uppföljningar, marknadsföring samt sammansättning i ledande organ enligt följande:

Bemanning: En medveten dialog om bemanning sker vid de institutioner som medverkar i utbildningen. Att det, med viss differentiering vad gäller tjänstekategorier och utbildningsområde, råder en förhållandevis jämn könsfördelningen vid det stora flertal institutioner som medverkar i programmet, underlättar detta arbete. Vissa institutioner har dock mer utmaningar än andra ur denna aspekt. Vid en institution vid teknisk-naturvetenskaplig fakultet är dominansen av manliga lärare relativt stor, trots medvetet arbete med en jämställd kompetensförsörjning enligt universitetets handlingsplan för jämställdhetsintegrering 2017-2019. Bemanningsarbetet vid institutionen styrs dock av ambitionen att alla studenter ska ges möjlighet att möta både kvinnliga och manliga lärare i undervisningen (gäller ej fö och fri).

Kursplanering: Ett jämställdhetsperspektiv beaktas i planeringen av innehåll, upplägg och inriktning på kurser. Ett exempel är UVK-kursen *Etik, demokrati och samhälle*, där ett jämställdhetsperspektiv genomsyrar kursplan inklusive FSR. Frågor relaterade till jämställdhet tas upp på föreläsningar, i gruppövningar och i case-övningar. Vidare examineras FSR om jämställdhet på hemtentamen. Två av böckerna är utvalda bl.a. utifrån att de berör jämlikhet mellan könen. Ett annat exempel på hur jämställdhetsperspektivet beaktas i utbildningen är anonyma salstentamina. För fler exempel hänvisas till redovisningen av själva examensmålet.

Kurslitteratur: Jämställdhetsperspektivet speglas genom hur kurslitteraturlistor sammanställs. Detta kan, som i UVK-kursen *Lärande och undervisning*, röra sig om att kurslitteraturen väljs så att det säkerställs att den är skriven av både män och kvinnor. Lika viktig är dock att i undervisningen medvetandegöra studenterna om valen, annars riskerar en viktig dimension av jämställdhetsperspektivet att bli osynligt. Ett sätt att direkt tydliggöra jämställdhetsperspektivet avseende litteraturen är genom läsanvisningar. Detta görs t.ex. i litteraturlistan för UVK-kursen *Kunskap, vetenskap och forskningsmetodik* när det specifika kapitalet "Vetenskapens kön" i Søren Kjørups *Människovetenskaperna – problem och traditioner i humanioras vetenskapsteori* lyfts fram (se fortsatt diskussion nedan). Vid de institutioner som medverkar i utbildningen förs en kontinuerlig dialog om vikten av att en jämn könsfördelning i litteraturlistor i lärarlag och utbildningsråd. Vissa institutioner har skriftliga riktlinjer för litteraturlistor, som exempelvis vid en institution vid humanistisk fakultet som om medverkar i samtliga läroprogram. Exempel på instruktioner är: "Förnamnen på författarna ska skrivas ut i litteraturlistan" (då detta vanligtvis synliggör om det rör sig om en manlig eller kvinnlig författare) och "Könsfördelningen bland författarna bör vara jämn (60/40)".

Uppföljning och kvalitetsarbete: ansöknings-, antagningssiffror-, genomströmning och avhopp analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv såväl vid Lärarhögskolans kansli som i programrådets programanalyser. Frågor om jämställdhet, hur de studerande uppfattar dessa inslag i sin utbildning, ingår i de olika programutvärderingar som genomförs. Vid behov, om jämställdhetsperspektivet är bristande, vidtas åtgärder, se Uppföljning, genomförande och resultat. Den senaste studentbarometern som genomfördes 2016 visar att Umu lärarprogram/förskollärarprogram utmärker sig från andra programutbildningar vid lärosätet genom att studenterna i mycket hög utsträckning är nöjda med inslagen kring jämställdhet och lika villkor. Hela 80 % av studenterna är nöjda med hur frågorna behandlas i programmet, vilket är en bekräftelse på att det målmedvetna arbetet med jämställdhetsperspektivet på olika plan fått utslag i utbildningen.

Marknadsföring och extern kommunikation. Förskol-Läraryrket är kvinnodominerat, särskilt för de lägre åldrarna. Vikten av att synliggöra både män och kvinnor i läraryrket är en medveten strategi i Lärarhögskolans marknadsföring och externa kommunikation om läraryrket och utbildningen. En jämn könsfördelning ska avspeglas i texter, bilder och filmer och könsstereotyper ska utmanas. *Sammansättning av beredande och beslutande organ.* Vid sammansättning av beredande och beslutande organ eftersträvas en jämn könsfördelning. Riktlinjen vid Umu är proportionen 60/40. Lärarhögskolans beredande organ når i princip upp till detta, bortsett från Lärarutbildningsrådet där kvinnodominansen i dagsläget är stor. Åtgärder i form av striktare riktlinjer avseende könsfördelning för val av ledamöter planeras inför nästkommande mandatperiod.

2) Examensordningens mål när det gäller jämställdhet

visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten

Umu:s handlingsplan för jämställdhetsintegrering återfinns under samlingsbegreppet ”lika villkor”. Detta ska beaktas när kursernas FSR granskas utifrån det ovan angivna examensordningsmålet. När ett lärandemål använder begreppen genus eller intersektionalitet inbegrips jämställdhet mellan könen. Här följer exempel på hur examensmålet säkras och progression uppnås.

Grundläggande

Under den första terminen grundläggs jämställdhetsperspektivet i undervisningen. I kursen *Kunskap, vetenskap och forskningsmetodik* finns en vetenskapsteoretisk aspekt av detta perspektiv i lärandemålet:

- visa grundläggande förmåga att beakta, reflektera och resonera kring frågor rörande kunskapens relation till olika perspektiv, såsom genusperspektiv och etniska perspektiv, samt hur dessa frågor förhåller sig till möjligheten av allsidig och objektiv kunskap

Lärandemålet stöds av kurslitteratur och gruppövningen ”Vetenskapens kön” som behandlar innebörden av jämställdhet samt könskvotering och feministisk ståndpunktsteori. Gruppövningen är inte obligatorisk men har relevans för den kommande del av examinationen som berör kunskaps- och vetenskapsteori. De teoretiska kunskaperna har också relevans för de fortsatta studierna inom programmet där nästa kurs är *Etik, demokrati och den heterogena lärandemiljön*. Här finns jämställdhetsperspektivet representerat i lärandemål såsom:

- visa kunskap om och förståelse för betydelsen av att anlägga ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i rollen som lärare
- visa förmåga att identifiera hur diskriminerande beteenden och kategoriseringar skapas och återskapas i skolans sociala liv, och hur dess kan utmanas och motverkas

Kursen berör explicit jämställdhet och examensmålet säkras genom litteraturstudier, föreläsningar, gruppövningar och tidigare nämnda examinerande caseövning (se mål 6) där bl.a. betydelsen ska kön

aktualiseras. Att examensmålet uppnåtts säkerställs också via en hemtentamen. För godkänd kurs ska studenten utifrån kurslitteraturen beskriva hur normer kring genus och sexualitet återskapas och utmanas i samspelet mellan barn/elever, mellan lärare och barn/elever, i förskolans och skolans vardag.

Examensmålet säkerställs även genom undervisning och examination i *Svenska för F-3, kurs 1* och synliggörs i det förväntade studieresultat som anger att studenten ska kunna:

- uttolka och diskutera språk och innehåll i barnlitteratur ur ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv

Här sätts skönlitteraturen i fokus och denna behandlas från olika utgångspunkter: litteraturvetenskapliga, språkliga och didaktiska. Undervisningen har också ett integrerat jämställdhetsperspektiv som synliggörs i seminarieövningar och vid skriftlig examination. Seminarierna undersöker exempelvis bilderböckers och barnromaners berättande, varvid genusaspekterna utgör en väsentlig del. Studenterna diskuterar muntligt och skriftligt hur genus- och familjemönster gestaltas i verken och vilka pedagogiska utmaningar dessa för med sig.

Befästade

I *Svenska för F-3, kurs 2* aktualiseras jämställdhetsperspektivet genom ett FSR såsom:

- reflektera över barnlyrikens, sagans och fantasyns etiska och intersektionella dimensioner

I en föreläsning behandlas saga och fantasy som historiska och samtida genrer. Här diskuteras hur genrerna kan användas i skolans värdegrundsarbete, vilka genusmönster som kan ses och vilka utmaningar och möjligheter sagor kan innebära för en modern lärare. Föreläsningen ger perspektiv, begrepp och verktyg inför ett examinerande seminarium om skönlitteratur och genus. Undervisningsmomentet befäster jämställdhetsperspektivet och ger redskap som gagnar den kommande professionens läromedelsanalyser och arbete med skönlitteratur.

Fördjupning

I kursen *Lärarkets dimensioner för förskoleklass och grundskolans åk. 1-3* fördjupas förankring av jämställdhetsperspektivet i analyser av läromedel. Här finns följande FSR:

- *kunna analysera läromedel, inklusive skönlitteratur, med avseende på innehåll, språklig form och intersektionalitet.*

Under VFU:n genomför studenten en examinerande analys av ett läromedel som används i den klass där hen är placerad. Analysen ska för godkänd kurs redogöra för de teoretiska perspektiv som finns i materialet och reflektera över intersektionalitet, dvs hur aspekter av kön, klass och etnicitet framställs och samverkar. Studenten ska vidare diskutera möjligheter till individualisering, vilka kopplingar som finns mellan att läsa-skriva samt vilka läsförståelsestrategier läromedlet ger prov på. Analysen presenteras muntligt och bedöms med godkänt eller underkänt. Analysarbetets förankring i faktisk undervisning fördjupar förmågan att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp.

Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

1. Lärosätets uppföljnings-, åtgärds- och återkopplingsrutiner på utbildningsnivå och hur de på ett systematiskt vis bidrar till att säkra och utveckla kvalitén i grundläroprogrammet

LH:s kvalitetsarbete utgår från Umu:s kvalitetssystem för utbildning på grund- och avancerad nivå. Modell 1 (sid 29) visar hur det systematiska arbetet med uppföljning, åtgärder och återkoppling vid LH genomförs under ett verksamhetsår.

Programråden genomför årligen en programanalys baserad på följande uppföljningar och utvärderingar fastställda i Umeå universitets kvalitetssystem för grund- och avancerad nivå och i Läraryhögskolans handläggningsordning för kvalitetsarbete:

1. nybörjarenkät, genomförs vartannat år,
2. studiebarometern, genomförs vartannat år,
3. säkring av examensmål i matris för program/examina,
4. mittprogramutvärdering, genomförs för den studentgrupp som befinner sig mitt i utbildningen,
5. programutvärderingar, genomförs för de studenter som går sin sista termin,
6. alumnenkät,
7. studentkårsskrivelse,
8. kollegial granskning av program, vart sjätte år,
9. avhopsanalys.

Nybörjarenkät och studiebarometer genomförs centralt vid universitetet och resultaten bryts ner till utbildningsnivå. En matris över relationen mellan kursplanernas förväntade studieresultat och examensordningens mål i en progression 1-3 (grundläggande, fördjupande och befästande) uppdateras årligen vid kansliet, i dialog med medverkande institutioner. Mittprogramutvärderingen är en avstämning mitt i utbildningen för att fånga in studenternas synpunkter avseende innehåll, undervisnings-, arbets- och examinationsformer, men även för att ta reda på om studenterna önskar förändra eller förbättra något i programmet. Programutvärderingen görs i slutet av varje program och har fokus på hela utbildningens kvalitet gentemot de nationella examensmålen samt relationen mellan olika delar i utbildningen (UVK, ämnesstudier och VFU). Frågor om jämställdhet och forskningsanknytning ingår. För att nå ett stort deltagande vid mitt- och programutvärderingar har dessa förlagts till schemalagd tid. Utvärderingarna besvaras först skriftligt, därefter i muntliga gruppdiskussioner i plenum, vilket uppskattas av både lärare och studenter.

Kursutvärderingar genomförs av respektive kursansvarig institution efter varje avslutad kurs. På förkommen anledning, utifrån resultat i mitt- och programutvärderingar eller utifrån signaler från studenter eller andra intressenter, begärs sammanställningar av kursutvärderingar in från respektive institution för behandling i programråd. Resultaten av programrådets diskussioner och ställningstaganden återkopplas till Lärarhögskolans föreståndare som beslutar om eventuell åtgärd. Resultat av kursutvärderingar diskuteras även i de årliga återkopplingsdialoger som förs mellan Lärarhögskolans ledning och institutioner, se Återkoppling.

Programanalyserna är en kombinerad verksamhetsberättelse och verksamhetsplan för respektive examensinriktning där resultatet av uppföljningar och utvärderingar presenteras och diskuteras, liksom förslag till förändringar, åtgärder och utvecklingsinsatser. Årscykeln med arbetet för analysen påbörjas under maj för inlämning den 30 oktober till LH:s ledning. Under november månad sker därefter dialog om innehållet i programanalysen mellan LH:s ledning och ordförande för respektive programråd. Utifrån resultaten i analyserna planeras eventuella åtgärder och förändringar av programmet i form av en Uppföljnings- och åtgärdsplan, som fastställs av LH:s styrelse. Processen är kopplad till budgetarbetet så att adekvata resurser kan avsättas för eventuellt framtida utvecklingsarbete.

LH:s styrelse sammanträder tre gånger/termin. Mötena i december och februari varje år är viktiga för kvalitets- och kompetensuppföljning samt strategiska frågor och eventuella åtgärder kopplade till dessa. Vid februari mötet sker även en uppföljning av föregående års Uppföljnings- och åtgärdsplan, för att säkerställa att planerade och beslutade utvecklingsinsatser och förändringar har genomförts. Eventuella åtgärder kan exempelvis handla om att genomföra särskilda utvecklingsinsatser i respektive program, men även om strategiska framtida satsningar för att stärka forskningsmiljöer eller professionskompetens i relation till grundutbildningens behov. Åtgärder kan också handla om att tillfälligt eller permanent stoppa intag till ett program/inriktning om kvaliteten eller lärarkompetensen bedöms som bristande.

2. Återkoppling till relevanta intressenter

Institutioner och lärare:

I början av varje år sker uppföljningsdialoger mellan LH:s ledning och de institutioner som medverkar i lärarutbildningarna om Uppföljnings- och åtgärdsplanen. Vid detta tillfälle sker även en dialog kring uppföljning av bemanning, kompetensförsörjning och kompetensutveckling i relation till LH:s program utifrån de kompetensförsörjningsplaner- och kompetensutvecklingsplaner som institutionerna sammanställer varje år. Även resultat av kursutvärderingar diskuteras. Efter genomförda dialoger sker återkoppling till LH:s styrelse för eventuella kompletterande beslut. Utöver detta återkopplar LH:s ledningsgrupp tre gånger/termin till prefekter och studierektorer vid institutioner som är inblandade i programutbildningen, om planerade och pågående förändringsarbete via ett särskilt prefekt- och studierektorsmöte. Fastställd "Uppföljnings- och åtgärdsplanen" återfinns på Lärarhögskolans hemsida och kan följas av all personal som medverkar i programmet, liksom de beredande och beslutande organens protokoll och minnesanteckningar.

Trots tät kontakt med prefekter och studierektorer kan dock återkoppling till alla lärare som medverkar i programmet vara en utmaning. Även om prefekt- och studierektorer informerar vid arbetsplatsträffar och all information om uppföljning och åtgärder inklusive programrådets minnesanteckningar finns tillgänglig på lärosätets hemsida, är det inte säkert att all personal nås av eller tar del av den tillgängliga informationen. I en nyligen genomförd kollegial audit av Lärarhögskolan framkom exempelvis att lärare i programmen önskar fler gemensamma temadagar då man kan mötas över fakultets- och institutionsgränser för att ta del av information och diskutera gemensamma utvecklingsfrågor.

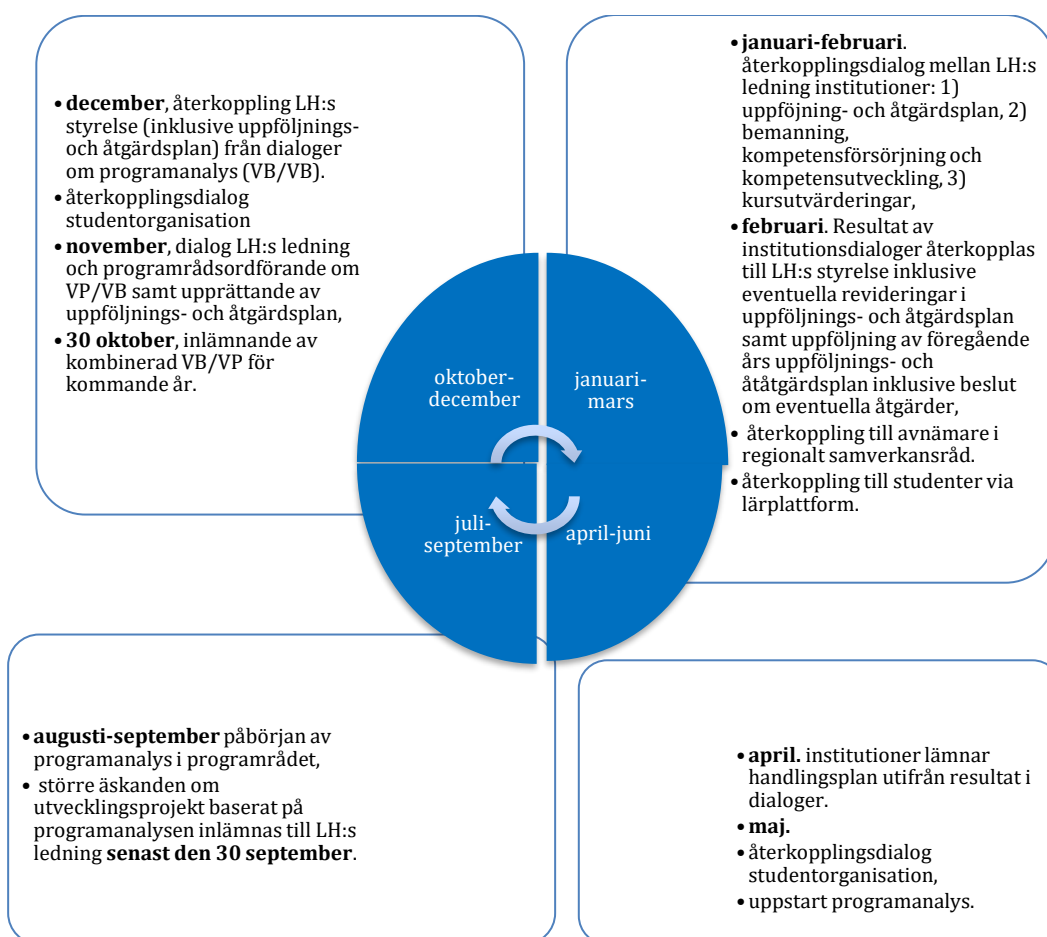
Studenter:

Två gånger/år, i maj och december, förs dialog mellan LH:s ledning och studentorganisationen UMPE om arbetet med LH:s uppföljnings- och åtgärdsplan. Återkoppling av kvalitetsarbetet till studenter sker även via lärplattformen Cambro, se Studentperspektiv, där studenter på respektive program kan ta del av programanalyser samt Uppföljnings- och åtgärdsplan. Sammanställningar av kursutvärderingar redovisas på respektive institutions webbplats. Resultat av kursutvärderingar inklusive eventuella åtgärder återkopplas till studenterna vid start av varje ny kurs.

Avnämare:

Återkoppling till avnämare av kvalitetsarbetet sker genom det regionala samverkansrådet (se Arbetsliv och Samverkan) som har möten tre gånger per termin och där uppföljning, åtgärder och återkoppling från verksamheterna är en stående punkt. Kvalitetsfrågor kring VFU återkopplas också särskilt via ett VFU-samverkansmöte som äger rum en gång per termin. Avnämarrrepresentanter ingår dessutom i Lärarhögskolans programråd och i Lärarhögskolans styrelse och de får återkoppling löpande under året. Dessutom ger LH månadsvis ut ett nyhetsbrev till skolhuvudmän och lärare i regionen så att de kan följa verksamheten.

Modell 1: Kvalitetsarbete vid LH under ett verksamhetsår

Övrig uppföljning, åtgärder och återkoppling:

LH:s ledningsgrupp möter månadsvis universitetsledningen där återkoppling från verksamheten är en stående punkt. En gång per år, i april, behandlas särskilt det fortlöpande kvalitetsarbetet. Återkoppling kring det fortskridande arbetet med åtgärder och planerade utvecklingsinsatser fastställda i

Uppföljnings- och åtgärdsplan sker löpande med programrådsordförande samt i särskilda dialoger i mars och september varje år.

3. Exempel på kvalitetshöjande åtgärder utifrån programspecifik uppföljning

Ett exempel på hur studenternas synpunkter i kursutvärderingar tagits tillvara är de revideringar som gjordes efter antagningsomgångarna 2011-2013. Utvärderingarna visade på att studenterna önskade en ännu tydligare professionsanknytning redan inledningsvis i utbildningen, men även tydligare inslag av specialpedagogik. Dessutom fanns önskemål om att få möjlighet att möta yrkesverksamheten tidigare under terminen. Under 2013-2014 vidtogs därför åtgärder i två steg. Detta resulterade i en ny kursstruktur för programmets inledande termin vilket togs i bruk från hösten 2015 med en programspecifik introducerande kurs *Grundlärare som profession*. Vidare genomfördes ett större revideringsarbete av terminerna 4 och 5 inom grundlärarprogrammet 2015 i enlighet med ovan nämnda process. Arbetet med kursernas placering och innehåll resulterade i dagens programstruktur (se sid 3). Här följer de viktigaste åtgärderna:

- VFU-kursen *Att undervisa i F-3* (6 hp) har flyttats från termin 5 till termin 4 vilket innebär att VFU-kurserna får bättre spridning, att de förläggs till både höst- och vårtermin. Tidigareläggandet innebär att termin 4 utgörs av VFU och UVK-kurser. Ämneskurserna förläggs till termin 2, 3 och 5.
- kunskaper inom specialpedagogik förstärktes med en gemensam grundkurs, *Specialpedagogik, 5 hp* för samtliga grundlärarstudenter (fritidshem, F-3 och 4-6) under termin 4.

4. Redogörelse för hur lärosätet analyserar utbildningens genomströmning och de avhopp som sker

Analys av genomströmning sker löpande under året i samband med de tertiälvisa ekonomiska prognoserna. En systematisk avhoppsanalys genomförs i slutet av hösten och våren via telefonintervjuer med studenter som valt att avsluta sin utbildning. Frågor som ställs till de tidigare studenterna är: Varför hoppade du av utbildningen? Finns det något som Umeå universitet skulle kunna ha gjort för att få dig att fortsätta din utbildning? Vad tyckte du om utbildningen? Har du något att tillägga som du tror skulle göra utbildningen bättre. Resultaten analyseras av Lärarhögskolans ledning och programråd utifrån bakgrundsvariablerna kön, ålder och hemort. Eventuella åtgärder med anledning av analysen förs in i den årliga "Uppföljnings och åtgärdsplanen". Resultaten återkopplas till Lärarhögskolans styrelse, till institutioner via prefekt- och studierektorsmöten och till avnämarna via det Regionala samverkansrådet.

5. Lärosätets åtgärder för att studenten ska kunna genomföra utbildningen inom planerad studietid

Studenter vid grundlärarprogrammet F-3 erbjuds stöd via Studenthälsan i fysiska, psykiska och psykosociala frågor. Studenthälsan som är en universitetsgemensam stödfunktion har fokus på hälsofrämjande och förebyggande arbete och ger även stöd till studenter med någon funktionsnedsättning för att de ska kunna studera på så lika villkor som möjligt. Ett annat universitetsgemensamt stöd är Studieverkstaden som hjälper studenter med goda råd, filmer och tips på länkar kring studieteknik, akademiskt skrivande, muntliga presentationer, informationssökning och referensteknik. Vid LH genomför ansvarig studievägledare en behörighetsprövning under termin 3 för att undersöka studenternas resultat på hittills genomförda kurser. Om det uppdagas att en student har svårigheter med studierna erbjuds studenten ett vägledningssamtal där studenten och studievägledaren diskuterar hur och på vilket sätt lärosätet kan stötta den enskilde studenten. Vilka åtgärder som därefter vidtas diskuteras med kursansvarig/-a lärare. Studerande har också under hela studietiden möjlighet att kontakta studievägledning för vägledningssamtal och stöd kring sin studiegång.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

1. Studenternas möjligheter att medverka i utbildningens kvalitetsarbete och i utvecklingen av utbildningen

Vid Lärarhögskolan finns studentrepresentanter i alla beslutande och beredande organ: i styrelse, i föreståndarens beslutsmöte (beslutande) samt i programråd och lärarutbildningsråd (beredande). Via dessa plattformar har studenterna direkt möjlighet att aktivt delta i såväl beredande som beslutande arbete kopplat till utveckling av utbildningens innehåll och genomförande. På institutionsnivå finns studentrepresentation i prefektens beslutsmöte samt i motsvarande beredande organ, exempelvis utbildningsråd.

Lärarstudenterna har inom Umeå studentkår en egen sektion, UmeåPedagogerna (UmPe) som arbetar med att tillvarata lärarstudenternas intressen, föra deras talan vid exempelvis tvist mellan LH/kursansvarig institution/lärare och studenter eller om en student upplever behov av extra stöd. Dialog mellan Lärarhögskolan och UmPe förs löpande vid behov samt vid två fasta tillfällen per år om Uppföljnings- och åtgärdsplan, se Uppföljning, åtgärder och återkoppling.

Vart tredje år författar de tre studentkårerna vid Umeå universitet tillsammans en studentkårsskrivelse, som sammanfattar och belyser de problem kårerna uppfattar finns vid universitetet samt ger förslag på åtgärder. Studentkårsskrivelsen utgår från de studentärenden som inkommit till studentkårerna och ligger sedan till grund för universitetets förbättrings- och utvecklingsarbete under de kommande tre åren. Uppföljning av studentkårsskrivelsen ingår som en särskild komponent i Umeå universitets kvalitetssystem för grund och avancerad nivå. Uppföljande dialog om arbetet med de områden i studentkårsskrivelsen som berörd fakultet/LH valt att prioritera inom ramen för sitt utvecklingsarbete förs årligen mellan studentkåren och berörd part. För den nuvarande verksamhetsperioden har Lärarhögskolan valt att prioritera olika former av utvecklingsarbete kopplat till verksamhetsförlagd utbildning, vilket även förts in som ett särskilt strategiskt mål i Lärarhögskolans verksamhetsplan.

Mer informella dialoger mellan föreståndaren för LH och studenter inom samtliga lärarprogram sker två gånger/termin i syfte att fånga upp studenternas synpunkter på utbildningen och vid behov föreslå förändringar. Det förekommer också att enskilda studenter/studentgrupper tar kontakt med föreståndaren för Lärarhögskolan, utbildningsledare eller studievägledare vid kansliet för enskilda samtal om den egna utbildningen. Även på institutionsnivå finns möjlighet till informella dialoger med studierektor, kursansvarig lärare eller studievägledare.

2. Informationskanaler som möjliggör för studenter att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla sin utbildning och för att ta till vara studenternas synpunkter

För att informera studenter om utbildningens kvalitetsarbete har LH skapat programsidor via lärplattformen Cambro där sammanställningar av utvärderingar, förändringar och skäl till dessa ändringar läggs upp. Här publiceras även genomförda programanalyser, uppföljnings- och åtgärdsplan samt andra sammanställningar som återkopplar till kvalitetsarbetet. På så vis kan studenterna löpande följa utvecklingen i respektive program, vilket främjar deras möjligheter att ta en aktiv del i utvecklingen av sin utbildning. Denna åtgärd har utvecklats under januari 2018 efter önskemål från UmPe med förhoppning att studenter ska bli ännu mer engagerade i sin utbildning. Sedan tidigare

finns särskilda utbildningssidor på Umu:s hemsida "För våra studenter" där information ges om programmets upplägg, inklusive VFU, utlandsstudier och kontaktvägar.

Som beskrivs under Uppföljning, åtgärder och återkoppling publicerar institutioner resultat av genomförda kursutvärderingar på sina hemsidor. Detta är alltså ytterligare en informationskanal för att nå ut till studenterna. Resultat av tidigare kursutvärderingar samt eventuellt vidtagna åtgärder återkopplas även till studenterna i början av varje ny kurs.

Ett problem som diskuteras kontinuerligt i grundlärarrådet är att svarsfrekvensen av kursutvärderingarna varierar och i vissa fall är för låg för att kunna ligga till grund för rimliga slutsatser. Programrådet har därför diskuterat formerna för kursutvärderingar och fastslagit att vikten av att genomföra kursutvärderingar måste understrykas vid start av ny kurs. Detta bör ske i samband med presentation av tidigare genomförd kursutvärdering. Dessutom måste kursutvärderingar ges tid inom kursens ram för att kursansvarig lärare ska få ett tillräckligt underlag för att kunna dra slutsatser.

För formella informationskanaler i form av uppföljningar och utvärderingar för att ta tillvara studenternas synpunkter: se Uppföljning, åtgärder och återkoppling. I detta sammanhang vill vi dock särskilt lyfta mittprogramutvärderingen som har som syfte att fånga upp huruvida studenterna önskar förändra eller förbättra något i sin utbildning, exempelvis undervisningsformer eller arbets- och examinationsformer, inför den avslutande delen av sin utbildning. Denna avstämning ger lärosätet värdefulla möjligheter att vid behov kunna vidta åtgärder och genomföra justeringar för en kull programstuderande för att stärka deras arbete och lärande under utbildningens gång.

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Arbetsliv och samverkan

1. Uppdatering och anpassning av utbildningen till arbetslivet och hur den förbereder studenterna för ett föränderligt arbetsliv

Adjungerade lärare medverkar kontinuerligt i utbildningen, vilket främjar utbildningens aktualitet och anpassning till arbetslivet, liksom studenternas förberedelse inför ett föränderligt arbetsliv. Ett exempel ges under examensmål 6 i kursen *Etik, demokrati och den heterogena lärandemiljön* där studenter möter verksam pedagog/lärare i grundskolan i case-verksamhet

I grundlärarprogrammet för F-3 bedrivs fältstudier i svenska och matematik som innebär möten med lärare och elever, vilken ger studenterna en inblick i aktuell skolverksamhet. De lärare som har uppdrag i både skola och Umu, och som genomför kallade forsknings- och utvecklingsuppdrag, se Utbildningsmiljö), medverkar också i utbildningen.

VFU-kurserna ger studenten möjlighet att förbereda sig inför arbetet som grundlärare i F-3 och se alla i yrkesrollen ingående delar. Ytterligare en ambition är att studenterna under sina VFU-kurser ska få stifta bekantskap med flera olika skolor i skilda socio-ekonomiska miljöer och med olika strukturella förutsättningar, i syfte att bättre kunna förbereda dem för ett varierat arbetsliv. För att detta ska uppnås genomförs regelbundna möten mellan LH:s ansvariga för VFU och regionens centrala VFU-samordnare och skolhuvudmännen. Här samråds bl.a. om studenternas placeringar, utbildningens innehåll och utformning. I Umu:s lärarutbildningar ingår träning i Röst och tal för samtliga studenter med undervisande logoped, vilket stärker utbildningens anpassning till arbetslivet. Varje vår anordnas också en särskild arbetsmarknadsdag av studentföreningen UmPe.

Medvetenhet om IKT i pedagogisk praktik genomsyrar utbildningen. Bedömningen är dock att detta område behöver stärkas ytterligare i utbildningen till följd av digitaliseringens nuvarande och framtida starka inverkan på skolan. Detta är alltså ett utvecklingsområde. Ett pilotprojekt för att öka studenternas medvetenhet om IKT och kreativa lärmiljöer "Rum för lärande" har initierats i anslutning till ett annat lärarprogram. Ambitionen är att projektet ska få överspridningseffekter till flera program. Ytterligare en brist är att studenterna i Umeå universitets lärarprogram inte tränas i fjärrundervisning i den utsträckning som åtminstone vår egen region har behov av.

Utbildningen förbereder studenterna för att bedriva systematiskt kvalitetsarbete och utvecklingsarbete i skolan, vilket utöver att främja skolutveckling också förbereder läraren för att kunna genomföra andra och större utvecklings- och utredningsuppdrag i ett föränderligt arbetsliv. I VFU-kursen *Läraryrkets dimensioner för grundskolans årskurs 4-6* ska studenterna för godkänd kurs planera, genomföra och utvärdera undervisning. De generiska färdigheter i form av skriftlig och muntlig förmåga, planering, kritiskt tänkande, analys och systematik som tränas i dessa fall är användbara i arbetslivet i stort i olika former av utvecklande och utredande verksamhet. Liknande färdigheter tränas i det självständiga arbetet och tillsammans bidrar dessa inslag till att främja studenternas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Studenterna förbereds också när de i *Profession och vetenskap för*

grundskolans årskurs 4-6 sammanställer sin pedagogiska grundsyn i ett dokument som kan användas när den första anställningen söks. Dokumentet kan utgöra underlag vid anställningsintervju eller som del av ett personligt brev. Vi vill även lyfta fram ledarskap, vilket fokuseras i utbildningen olika delar. Även detta utgör en förmåga som är användbar i ett föränderligt arbetsliv.

Efter avslutad utbildning finns möjlighet för lärare som varit verksamma ute i skolan i minst två år att bedriva studier på forskarnivå inom ämnet pedagogiskt arbete. Genom att doktorander medverkar i programmet, uppmärksammas de studerande särskilt på möjligheten att påbörja en framtida forskarutbildning.

2. Samverkan med det omgivande samhället i syfte att säkerställa hög kvalitet.

På vilket sätt information inhämtas som är relevant för utbildningens kvalitetssäkring och utveckling avseende dess användbarhet och förberedelse för arbetslivet.

Såväl LH:s styrelse som programråden har representanter från arbetslivet (se sid 1), vilket säkerställer att arbetslivsperspektivet aktualiseras kontinuerligt och beaktas i uppföljnings- och utvecklingsarbete. Samverkan sker även i det Regionala samverkansråd som bildats gemensamt mellan Lärarhögskolan och skolhuvudmännen. Vidare finns ett VFU-handledarnätverk som möts två gånger per termin och där informationsöverspridning och avstämning sker mellan lärare vid Umeå universitet och handledare samt VFU-samordnare i skolan. Vi vill också nämna försöksverksamheten med övningsskolor, som har en egen partssammansatt styrgrupp för bedrivande av projektet, där även informations- och erfarenhetsutbyte sker i syfte att höja kvaliteten i lärarutbildningen.

Periodvis arrangeras också särskilda samverkansforum mellan skolhuvudmännen i regionen och Lärarhögskolan kring ett gemensamt tema. Hösten 2017 var temat IKT och fjärrundervisning. Forumet ger möjlighet till informations- och erfarenhetsutbyte om såväl skolans aktuella verksamhet som lärarutbildningens innehåll med möjlighet att stämma av i viktiga utvecklingsfrågor. Samverkan sker även på forskningsområdet där Lärarhögskolan sedan flera år gör särskilda satsningar på forskning i anslutning till verksamhetsutveckling i skolan. Ett exempel är treåriga forsknings- och utvecklingsprojekt där lärare i skolan och forskare vid universitet arbetar med gemensamma frågeställningar. Ett av dessa berör grundskolans verksamhet med fokus på andraspråksinläring, se Utbildningsmiljö.

3. Lärosätets arbete med att tillvarata alumnens erfarenheter i utveckling av utbildningen.

Alumnuppföljning genomförs vartannat år i form av en enkät som utvecklats i ett gemensamt samarbete mellan ett tjugotal lärosäten i landet inom ramen för lärarutbildningskonventet. Enkäten fokuserar i hög utsträckning på i vad mån lärarutbildningen vid det enskilda lärosätet förbereder studenterna för arbetslivet. Förändringar och åtgärder med anledning av resultaten förs in i en uppföljnings- och åtgärdsplan som lärarhögskolans styrelse fastställer och följer upp för varje verksamhetsår, se Uppföljning, åtgärder och återkoppling.

4) Lärosätets arbete med att tillvarata alumnens erfarenheter i utveckling av utbildningen.

Alumnuppföljning genomförs vartannat år i form av en enkät som utvecklats i ett gemensamt samarbete mellan ett tjugotal lärosäten i landet inom ramen för lärarutbildningskonventet. Enkäten fokuserar i hög utsträckning på i vad mån lärarutbildningen vid det enskilda lärosätet förbereder studenterna för arbetslivet. Förändringar och åtgärder med anledning av resultaten förs in i en uppföljnings- och åtgärdsplan som lärarhögskolans styrelse fastställer och följer upp för varje verksamhetsår, se Uppföljning, åtgärder och återkoppling.